БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

(1925 чылдан үндезилеттинген)

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
НОЯБРЬ
1
ВТОРНИК
№ 219 (3413)

Өртээ 20 коп.

Көдээ ажыл-агыйның ажылдакчылары! Малдың продуктулуун дыка бедидерин болгаш баш санын көвүдедирин чедип алыңар! Малды эки кыштагладырын хандыраалыңар! Чуртка мал ажылының улам-на хөй продуктуларын берээлиңер!

(Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 38 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

МАЛ ФЕРМАЛАРЫН МЕХАНИЗАСТААРЫН КҮШТЕЛДИРЕР

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң «Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедир дугайында» төөгүлүг доктаалын амыдырал кырынга боттандырарынга колхозтарның мал фермаларын механизастаары улуг ужур-дузалыг. Мал фермаларын механизастаары малдың ажаалга чемгерилгезин бедик деңнелге организастаарынга, фермаларда ажылдап турар колхозчуларның күш-ажылын чиигедиринге, фермалардан кижи күжүн болгаш транспортту өске ажылдарже артыкшыдып алырынга үнелеп четпес улуг рольдуг.

Сиген кезиилдезин, силос салыышкынын чорудар, одарларны, сиген шөлдерин сайзырадыр талазы-биле болгаш мал чеми сигеннерни, корнеплодтарны тарып өстүрүп, ажаап алырының ажылын механизастаары-биле чергелештир мал фермаларының иштики ажылдарында хөй күш үнер ажылдарны механизастаар ажылды көдээ ажыл-агыйның өске адырларын механизастаары ышкаш, база-ла машина-трактор станцияларынга СЭКП ТК-ның январь Пленуму хүлээткен. Машина-трактор станцияларының директорлары зоотехниктерниң, инженер-техниктиг ажылдакчыларның харыысалгазын бедидип тургаш, бо ажылды колхозтар-биле аразында керээзинге көрбүшаан, амыдыралга боттандырар ужурлуг.

Каа-Хем районнуң элээн хөй колхозтарының баштаар черлери ылаңгыя Сарыг-Сеп МТС-тиң ажылдакчылары бо ажылга чогуур үнелелди бербишаан, мал фермаларын механизастаарының планын күүседир талазы-биле элээн ажылдарны кылган. Ол МТС бо чылын 100 баш инекке автосуггарылганы, 200 баш инектиң кажаазынга мал чеми өдек дажыглаар аскылыг демир орукту, 350 баш инектерге болгаш хаваннарга чемни хээндектээрин, 300 баш малга чемни буска хөөдүп шыгыдарын механизастаан.

Ол ышкаш Бии-Хем МТС «Кызыл тараачын» колхозтуң Туранда сүт-бараан фермазынга аскылыг демир орукту, автосуггарылганы кылган болгаш чемни хээндектээрин, чымчадыр шыгыдарын механизастаан. Ол чорук фермаларда саар инектерниң ажаалга чемгерилгезин үндезини-биле экижидерин, сүт саалдазының талазы-биле колхоз областа бирги черни ээлээрин хандырган. Колхозтарның мал фермаларын механизастаарының ажылын Шагаан-Арыг МТС база-ла багай эвес чорудуп турар, ылангыя хойну электри-биле кыргыдар, чемни хээндектээр болгаш чымчадыр хайындырар ажылдарны механизастаар талазы-биле элээн ажылдарны кылган.

Оон-биле чергелештир областың элээн хөй МТС-тери мал фермаларын механизастаарынче амдыгаа чедир-ле кирбээннер. Оларга Балгазын, Бай-Хаак, Сүт-Хөл, Тес-Хем МТС-тер хамааржыр. Танды районнуң элээн хөй колхозтарында чаңгыс аай хевир-биле туткан мал кажаалары фермаларда бар, чамдык колхозтар автосуггарылгага, электри-биле саалдага хереглээр механизмнерни садып алганнар, ындыг турбуже, Бай-Хаак МТС (директору эш Чернов), Балгазын МТС (директору эш Тропицын) оларны фермаларга тургузарының ажылын бюрократсыг ёзу-биле соңгаарладып келген, районнуң колхозтарының чаңгызында-даа механизастатынган ферма амга чедир чок. Ол МТС-тер мындыг чугула ажылды боттандырбайн, малдың продуктулуун бедидеринге, колхозчуларның күш-ажылын чиигедиринге доктарлыг чорукту болдуруп турда, СЭКП-ниң Танды райкому, райкүүскому база-ла кандыг-даа хемчег албайн келгени канчап-даа таарышпас.

Чамдык МТС-терниң талазындан мал фермаларын механизастаарының ажылын үзүп келгениниң түңнелинде, фермаларга автосуггарылга, аскылыг демир оруктар кылырының планы областа бо чылын чүгле 20 хуу күүсетинген, чем сайзырадырының, электри-биле хөй кыргыдарының планнары база-ла ыракта күүсетинмээн. Моон кол чылдагааны болза, областың көдээ ажыл-агый эргелели, СЭКП райкомнары болгаш райкүүскомнар бо ажылды үнелеп көрбээнинде болгаш ону ала-чаязгаарлаашкынга киирип, удуртулганы холга албаанында болур.

Ам сорулга болза, мал ажылының улам ыңайгы хөгжүлдезин чедип алырынга улуг рольдуг мал фермаларын комплекстиг механизастаарын ферма бүрүзүнге чоокку хуусаада боттандырарын чедип алыры болур. СЭКП райкомнарының, райкүүскомнарның талазындан бо ажылды чедиишкинниг чорударынче МТС-терниң механизаторларының, тускай эртемниглериниң болгаш колхозчуларның күжениишкинин мобилизастаарын, мал фермаларын механизастаарының ажылынга удуртулганы болгаш контрольду доктаамал бедик деңнелге тургузарын чедип алыры негеттинип турар.

Ам көдээ ажыл-агый чылы төнүп, чаа ажыл-агый чылы эгелээн. Бо чаа ажыл-агый чылында мал фермаларын комплекстиг механизастаарының хемчеглерин МТС-терниң болгаш колхозтарның аразында дугуржулгалыг керээлеринге планнаарын, ол планның ыявыла күүсетинген турарын МТС-терниң директорлары болгаш колхозтарның баштаар черлери хандырар хүлээлгелиг.

Көдээ ажыл-агыйда чайгы, күскү сезон ажылдары төнген, машина-трактор паркын септээринден, МТС-терде тудуг ажылындан артыкшылдыг трактористерни, комбайннерлерни, механиктерни мал фермаларын механизастаарының ажылынче киирип, оларны аңаа бедик бүдүрүкчүлүг ажылдадырын, мал фермаларын механизастаарынга колхозтарга материал-техниктиг дузаны бүгү хемчег-биле көргүзерин МТС-терниң директорлары чедип алыр хүлээлгелиг. Мал фермаларын механизастаары МТС-терниң дорт хүлээлгези дээрзин уттуп болбас. Колхозтарның баштаар черлери боттарының ээлчээнде фермаларны механизастаарынга хереглетинер дериглерни белеткээрин, ол ажылче четчир санныг кижи күжүн болгаш транспортту мобилизастаарын, механизацияны кылырынга таарымчалыг, эки шынарлыг, кедилиг кажааларны тударын боттандырар ужурлуг.

Мал фермаларын комплекстиг механизастаарының ажылы ындыг белен эвес, элээн хөй акша-хөреңгини, кижи күжүн болгаш транспорт чарыгдалын негеп турар элээн нарын ажыл болур. Оон-биле чергелештир ол ажыл—ниитиниң мал ажылын бүгү хемчег-биле хөгжүдеринге, аңаа үндезилээш совет улустуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралын улам-на чаагайжыдарынга улуг ужур-дузалыг болуп турар. Бир эвес областың механизаторлары, колхозчулары шиитпирлии-биле дем каттыжыышкынныг ажылдаар болза, бо ажылды чурттуң мурнакчы областарында ышкаш кыска хуусаада чедиишкинниг шиитпирлеп болур.

Эш Андрей Андреевич Андреевке

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнениң көскү ажылдакчызы — Силерниң алдан хар харлаан хүнүңерде изиг байыр чедирип тур.

Социалистиг күрүнениң тургузуушкунунга Силерниң ачы-хавыяаңарны Коммунистиг партия болгаш совет улус бедии-биле үнелеп турар.

Бистиң Төрээн чуртувустуң чаагай чоруу дээш, үр чылдарда ажылдап, чурттап, кадык чаагай болурунарны күзеп тур бис, Андрей Андреевич.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

Эш А. А. Андреевти Ленин орден-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү эш А. А. Андреевтиң төрүттүнген хүнүнден бээр алдан хар харлааны-биле холбаштыр база Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнениң мурнунга оон улуг ачы-хавыяазын демдеглевишаан, эш Андрей Андреевич **Андреевти Ленин** ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1955 чылдың октябрь 29.

Туркмениниң күрүнениң опера болгаш балет театрын Күш-ажылдың Кызыл Тук ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

Совет театр уран-чүүлүнүң хөгжүлдезинге шылгарангай ачы-хавыяазы дээш Туркменияның күрүнениң опера болгаш балет театрын **Күш-ажылдың Кызыл Тук** ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1955 чылдың октябрь 28.

Туркмен ССР-ниң уран-чүүлдер ажылдакчыларынга ССРЭ-ниң улустуң артизи деп хүндүлүг атты тыпсыр дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

Совет уран-чүүлдерниң хөгжүлдезинге шылгарангай ачы-хавыяазы дээш база туркмен литератураның болгаш уран-чүүлдерниң Москва хоорайга болган декадазы-биле холбаштыр ССРЭ-ниң улустуң артизи деп хүндүлүг атты тыпсыры болза:

1. **Карлиев** Алты—Туркмен ССР-ниң улустуң артизи, Туркменияның күрүнениң И. В. Сталин аттыг шии театрының кол режиссёру.
2. **Кулиева** Маманджан—Туркмен ССР-ниң улустуң артизи, Туркменияның күрүнениң опера болгаш балет театрының ыраажызы.
3. **Мурадова** Сона —Туркмен ССР-ниң улустуң артизи, Туркменияның күрүнениң И. В. Сталин аттыг шии театрының артизи болгаш директору.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1955 чылдың октябрь 28.

Туркмен ССР-ниң литература болгаш уран-чүүлдер ажылдакчыларын орденнер болгаш медальдар-биле шаңнааны

Туркмен литератураның хөгжүлдезинде шылгарангай ачы-хавыяазы дээш база туркмен литератураның болгаш уран-чүүлдүң Москва хоорайга болуп эрткен декадазы-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы-биле Туркмен ССР-ниң улустуң артизи Б. Аманов, Туркмен ССР-ниң улустуң артизи Х. Аннадурдыев, Туркмен ССР-ниң улустуң артизи А. Аннакулиева, чогаалчы К. Бурунов, чогаалчы Б. М. Кербабаев, Туркмен ССР-ниң улустуң артизи М. А. Кириллов, ССРЭ-ниң улустуң артизи А. Кульмамедов, Туркмен ССР-ниң уран-чүүлдериниң алдарлыг ажылдакчызы композитор В. Мухатов олар Ленин ордени-биле шаңнатканнар.

Күш-ажылдың Кызыл Тук ордени-биле 33 кижи; «Хүндүлелдиң демдээ» орден-биле —95 кижи; «Күш-ажылчы шылгарал дээш» деп медаль-биле—123 кижи шаңнаткан.

(СЭТА).

Академик А. Ф. Иоффеге Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры атты тыпсыр дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң

ЧАРЛЫЫ

Эртем талазы-биле ачы-хавыяазы дээш база төрүттүнген хүнүнден бээр чеден беш хар харлаашкынын холбаштыр академик Абрам Федорович **Иоффеге Ленин** орденин база **«Кадыыр болгаш маска»** деп алдын медальды тывыспышаан, аңаа **Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры** атты тыпсыр.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1955 чылдың октябрь 28.

«1905—1907 чылдарда Казахстанга революстуг шимчээшкин» деп чыынды

АЛМА-АТА. Казахстанның күрүнениң ном үндүрер чери «1905—1907 чылдарда Казахстанга революстуг шимчээшкин» деп чыындыны парлап үндүрген. Ында 269 документилер кирген. Оларның үштүң бирээзинден хөйү бир дугаар парлатынып турар. Ол черниң социал-демократтыг бөлүктериниң болгаш организацияларының төөгүзүнүң талазы-биле база марксистчи-ленинчи идеяларның Казахстанга нептерээниниң дугайында материалдар номда кирген болгаш крайга революстуг ажылчын шимчээшкининиң төөгүзүн чырыткан.

Казахстанның даг үлетпүрүнге болгаш демир оруктарынга ажыл соксадыышкынның шимчээшкининиң хөгжүлдезин төөгүлүг хөй-хөй чижектер-биле көргүскен. 1905 чылдың декабрьде Успенский рудникке орус болгаш казах ажылчыннарның каттышкан ажыл соксадыышкынын база ол ышкаш Семипалатинскиниң, Павлодарның, Актюбинскиниң болгаш өске-даа хоорайларның ажылчыннарының ажыл соксадыышкынныг демиселиниң төөгүзүн бижээн. Казахстанга революстуг ажылчын шимчээшкининиң чурттуң төвүнде ажылчын шимчээшкини-биле сырый харылзаалыг болуп турган дугайын, Казахстанга тараачын шимчээшкининиң төөгүзүн, хаан чазактың ажелекчи политиказынга удур казах ажылчы чоннарның тура-халыышкынының төөгүзүн чугаалап турар документилерни чыындыда парлап үндүрген.

Ол черниң социал-демократтыг бөлүктериниң болгаш организацияларының талазындан хоорайларның, суурларның болгаш аулдарның ажылчы чоннарының ортузунга тарадып турган кыйгырыглары болгаш хуудустары дыка солун болуп турар.

Ук чыындыны Москваның, Ленинградтың, Алма-Атаның, Омскиниң болгаш өске-даа хоорайларның архивтеринде кадагалатынып турар документилерден, ол үеде парлалгага чарлатынган материалдардан барымдаалап кылган.

(СЭТА).

Дмитрий Пожарскийге тураскаал

СУЗДАЛЬ (Владимир область), октябрь 23-те. Дмитрий Пожарскийни хөөржүткен эрте-бурунгу Суздальга улуг орус патриотчуга тураскаалды ажыткан. Тураскаалдың автору скульптор Азгур.

Кызыл-куу бедик дөжелгеде Дмитрий Пожарскийниң хүлерден кылган хөректен өрү хевирин көргүскен дүрзү чуруу бедип үнген. Тураскаалдың текпижинде—алдын үжүктер-биле мынча деп бижээн:

Дмитрий Пожарскийге
Төрээн чурттуң өөрүп четириишкини.

Хоорайның чүс-чүс ажылчы чоннары, колхозчулар, өөреникчи аныяктар тураскаалдың байырлыг ажыдыышкынынга чыылганнар.

Суздальдың аныяк хамаатылары тураскаалдың дөжээнге чечектер салган.

(СЭТА).

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 38 чыл оюнга уткуштур

Шахтёрларның харыызы

КЕМЕРОВО. СЭКП ТК-ның Октябрь Кыйгырыглары Кузбасстың шахталарынга күш-ажылдың чаа көдүрлүүшкүнүн үндүрген.

«Ленинуголь» трестиниң «Полысаевская—1» шахтазының коллективи 11 айның планын күүседирин дооскан. Бо чедиишкин болза, күш-ажылды эки организастааның түңнели болур. Сөөлгү үеде шахтада «Донбасс» деп комбайннар шуптузу болбаазырангай кезектер-биле болгаш күчүлүг чүдүрүкчүлер-биле дериттинген, машиналарның чамдык бедиирлерин экижиткен. Оон түңнелинде агрегаттарның ажылының ажыктыг үези ам дүн-хүн иштинде 20 шак болуп турар. Ам ортумаа-биле комбайн бүрүзү айда 15—15 муң тонна хөмүр дашты казып турар.

Эң-не бедик бүдүрүкчүлүг ажылды № 4 участоктуң механизаторлары Демидович, Данилевич, Нестеренко болгаш Свиридов чедип ап турар. Ажыл тода болгаш үрелиишкиннер чок, дүн-хүнде ортумаа-биле бир комбайн 18 муң 700 тонна оттулар чүүлдү казып турар, чамдык айларда 200 метр лавадан 23 муң тонна хөмүр дашты ап турар. Октябрь 26-да бо участоктуң коллективи чыл планын доосканы дугайында бир дугаарында рапорттаан.

Бүгү участоктарның ажылының бир аай дески болурун чедип албышаан, шахтаның дагжылары күш-ажылының бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезиниң талазы-биле планныг оналганы дыка ажырган, чыл эгезинден бээр хөмүр даштың бот-үнезин кудулатканындан ийи миллион ажыг рубльди камнап алган.

СЭКП ТК-ның Октябрь Кыйгырыгларынга харыы кылдыр хөмүр даш казып тывар рының темпизин улам көдүрерин, бүгү улустуң улуг байырлалын күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннер-биле уткуурун шахтёрлар шиитпирлээн.

Полысаевчилерниң сөзү ажыл-херек-биле харышпас. Пландан ажыр чүс-чүс муң тонна хөмүр дашты олар хүн-бүрүде казып турар.

«Капитальная—II», Ворошилов аттыг, «Манейха», «Красногорская» болгаш өске-даа шахталарның коллективтери СЭКП ТК-ның Октябрь Кыйгырыгларынга практиктиг ажыл-херек-биле харыылап турар. Олар үр үениң иштинде планын күүседип чадап тургаш, октябрь мурнунуң чарыжының хүннеринде боттарының хожудаашкынын узуткап, бассейнниң мурнакчы бүдүрүлгелериниң санынга кирген.

(СЭТА).

Чаа көжүп келгеннерниң сөзү

АЛМА-АТА. Улуг Октябрьның 38 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыглары Казахстанның кур черлеринде көжүп келгеннерниң ортузунга күш-ажылчы чаа көдүрлүүшкүннерни үндүрген. 1956 чылдың тарылгазынга черлерни чогуур үезинде белеткээрин доозар, чер ажылының культуразын бедидер, бедик дүжүттерниң суурун салыр дээш чаа көжүп келгеннер бүгү күжениишкинин салып турар.

Соңгу-Казахстан областың «Булаевский» деп чаа тараалаң совхозунуң директору А. Кержнерниң медеглээни: «Бистиң совхозувус ийи чыл болуп турар. Бо чайын дыка таарымчалыг эвес байдалдар турган болза-даа чартык миллион пуд хире тарааны ажаап алган бис. Совхоз Октябрьның улуг байырлалын часкы тарылгага 23 муң ажыг гектар черни белеткеп доосканы-биле уткуп турар. Үш муң ажыг тонна хире үрезинни уруп алган. Техника септелгези, хар доктаадырынга белеткел чоруп турар. Мал ажылының баштайгы фермаларын организастаан. Келир чылын бедик дүжүт алыр дээш, хөй адырлыг бедик бараанныг ажыл-агый болуп алыр дээш бистиң коллектививис чугула чүүлдерни кылып шыдаар.

(СЭТА).

СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларынга харыы кылдыр

КОТХЛА-ЯРВЕ. «Кукрусе» деп сланец шахтазының дагжылары Октябрьның социалистиг Улуг Революциязының 38 чыл оюнуң байырлалынга кайгамчыктыг күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужуражып турар. Бо хүннерде шахтаның бүгү лавалары нормазын ажыр күүседип турар.

Мурнакчы бригаданың кежигүнү Н. Кочетов СЭКП ТК-ның Кыйгырыглары-биле таныжып, октябрь мурнунуң хүннеринде хүн-бүрү пландан ажыр 80 тоннадан эвээш эвес сланецти казарын хүлээнген. Чыл планын ноябрь 1-де, хуусаа бетинде күүседир деп шиитпирлээн.

«Кукрусениң» хүндүскү ээлчээниң дагжылары ол хүн сланец тывыжының планнаан оналгазындан 400 тоннаны ажырган, ол санның 100 тоннаазы Н. Кочетовтуң бригадазының үлүүнде кирип бижиттинген.

(СЭТА).

В. И. Ленинниң төрээн чуртунда

УЛЬЯНОВСК. 50 чылдың мурнунда Симбирск губерниязынга революстуг тура-халыышкыннарның делгем чалгыы калбарган. Ол тура-халыышкыннарны большевиктерниң социал-демократтыг дайынчы организациязы удуртуп турган.

Ол организацияның идепкейлиг ажыл-чорудулгазын көргүзүп турар хөй материалдарны болгаш документилерни сөөлгү чылдарда Ульяновскиден тыпкан. 1946 чылда эрги чунар бажыңның кырындан РСДРП-ниң Симбирск организациязының Кызыл тугу тывылган. Беш чыл эрте берген соонда Радищев кудумчузунда № 1 бажыңның туйбу ханазындан 45 ажыг чылда чыткан, организацияның архив материалдары тывылган. Мырыңай чоокта чаа доора кудумчуда большевиктерниң штабы турган бажыңда чажыт өрээлдер: бирээзи боо-чепсек болгаш литература кадагалаар база бирээзи кижилер чаштынар өрээлдер тывылган. Ленинчи «Искра» солуннуң 51 дугаарындан 26 дугаарлар большевиктерниң Симбирск организациязынче келгенин тывылган документилерден көргүскен.

Чаа документилерни ам лекциялар, илеткелдер, беседалар белеткээринге калбаа-биле ажыглап турар. Оларның чамдызын ол черниң музейинге шилчидип берген. Ол документилер «1905—1907 чылдарда Симбирск губернияда тараачын шимчээшкини» деп белеткеп турар документалдыг чыындыда база кирген.

(СЭТА).

Бирма Эвилелиниң Премьер-Министри У Нунуң Бакуда чоруп турары

БАКУ, октябрь 28. (СЭТА). Бөгүн Крымдан Бирма Эвилелиниң Премьер-Министри У Ну болгаш ону үдеп чоруур кижилер чедип келген.

Бирманың, ССРЭ-ниң болгаш Азербайджан ССР-ниң күрүне туктары-биле шиметтинген, бирма, орус болгаш азербайджан дылдарда байыр чедирген бижиктерлиг пөстер-биле шиметтинген аэродромга Совет Азербайджанның найысылалының чүс-чүс ажылчы чоннары чыылганнар.

Азербайджан ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы И. К. Абдуллаев, Азербайджан ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүннери И. Д. Мустафаев болгаш В. Ю. Самедов, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчылары Д. М. Магомаев А. И. Султанова, Н. В. Сааков, Азербайджан ССР-ниң Даштыкы Херектер министри М. И. Алиев, министрлер, ССРЭ-ниң болгаш Азербайджан ССР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, парлалга төлээлекчилери аалчыларны уткаан.

17 шак 45 минутада самолёттар черге хонупканнар. Олардан Бирманың Премьер-Министри У Ну, оон кадайы До Мья И болгаш оларны үдеп чоруур кижилер үнгүлеп келген. У Ну-биле кады Бакуга ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң оралакчызы Н. Т. Федоренко, ССРЭ-ниң Бирмада Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини А. Д. Щиборин, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунуң харыысалгалыг ажылдакчылары база келгеннер.

Оон-биле кады ССРЭ-де аалдап чоруп турар бирма журналистер база Бакуда чедип келгеннер.

И. К. Абдуллаев кыска байыр чедирип, чүве чугаалаан.

Бирма Эвилелиниң Премьер-Министри У Ну харыы чүве чугаалаан. Ол чылыг хүлээп алыышкын дээш бүгү чыылганнарга өөрүп четирген болгаш ол болуунуң чуртунга ажыктыг хөй-хөй солун чүүлдерни оон көрүп болурунга идегелин илереткен.

Кежээ У Ну болгаш ону үдеп чоруур кижилер Азербайджанның күрүнениң М. Ф. Ахундов аттыг опера болгаш балет театрынга К. Караевтиң «Чеди чараш кыстар» деп балединге чорааннар. Театрга келген көрүкчүлер бирма чазактың баштыңынга чылыы-биле байыр чедиргеннер.

Туранның № 2 ортумак школазында

БАШКЫЛАР КОЛЛЕКТИВИ-БИЛЕ АЖЫЛ

Туранның № 2 школазында партия организациязы класс бүрүзүнге өөредилгениң бедик шынарын чедип алыры дээш ажылдаарын башкылар коллективиниң мурнунга кол сорулга кылдыр салган. Партия организациязы бодунуң хүн-бүрүдеги ажылынга школада комсомол болгаш пионер организацияларынга даянып турар.

Партия организациязының ажык хуралынга өөредилге-кижизидилгелиг ажылды экижидериниң дугайында айтырыгны болгаш орус дыл, математика эртемнериниң башкылаашкынын экижидер талазы-биле ол эртемнерниң башкыларының илеткелдерин чугаалашкан. Орус дылды башкылаарының методун экижидип, уругларга быжыг билиглерни берип турар башкылар бистиң школада бар. Оларга Д. Шатохина, А. Беленкова олар хамааржыр. Эш Шатохинаның башкылап турары орус дыл эртеминге экзаменнерни өөреникчилер чүгле «4—5» демдектерге дужааганнар.

Партия организациязының хуралы математика эртеминиң башкылары өөреникчилерге быжыг билиглерни ам-даа берип шыдавайн турарын илереткен. Ындыг чорук эге класстарның чамдык башкыларынга таваржып турган. Ол башкылар кошкак өөредилгелиг өөреникчилер-биле ажылдавайн турган болгаш ол эртемни башкылаарының методун экижидер талазы-биле четпес ажылдап турган. Ынчангаш партия организациязы ол четпестерни узуткаарының хемчеглерин айтып, өске башкылар-биле дуржулгалар солуштурарының хемчеглерин ап, оларның ажык уроктарын организастаан.

Партия организациязы башкыларның болгаш кижизидикчилерниң политиктиг билииниң деңнелин бедидеринче, оларның тускай мергежилин көдүреринче кичээнгейни салган. Эрткен өөредилге чылында башкыларны партия чырыдыышкынының хевирлеринге шуптузун хаара туткан. СЭКП төөгүзүн өөренириниң бөлгүмү өөредилге программазын чедиишкинниг дооскан. Интернат эргелекчизи коммунист эш Попов партияның кежээки школазынга эки өөренген. Башкының ортумак эртемин доостпаан башкыларны башкы училищезинге бот-өөредилге-биле өөрениринче хаара туткан. Олар өөредилгезинге эки түңнелдерни чедип ап турганнар. Оларның иштинде эш Килик үшкү курска экзаменнерни чедиишкинниг дужаагаш, ам Кызылда башкы училищезиниң IV курзунда өөренип кирген. Эш А. Кол башкы институдунуң бот-өөредилгезин чедиишкинниг дооскаш, ам Кызылдың башкы институдунуң II курзунда өөренип турар.

Партия организациязының сүмелээни-биле башкыларның комсомол организациязы школаның интернадын шефке алган. Комсомолчу башкылар комната бүрүзүнде быжыглатынган. «Эң эки комната дээш» конкурсту организастаан. Конкурстуң бирги черин комсомол организациязының секретары эш Н. Гуркинаның шефке алган комнады чаалап алган. Эрткен чылын бистиң интернадывыс областа интернаттарның бирги черин ээлээн болгаш шаңнал бижик-биле шаңнаткан.

Чаа өөредилге чылы-биле холбаштыр партия организациязы башкылар коллективи-биле кады школаның өөредилге-кижизидилгелиг ажылын экижидер дээш организастыг хемчеглерни ап турар. Ындыг болза-даа бистиң школа бүгү-ниитиниң өөредилгезиниң хоойлузун четпес боттандырып турарын демдеглээр херек.

Партия чырыдыышкынында чаа өөредилге чылы эгелээни-биле холбаштыр школа коллективинде башкыларны өөредилгениң түс-түс хевирлеринче хаара туткан. СЭКП төөгүзүн өөренириниң бөлгүмүн школаның чанында организастап тургускан, ында 8 кижи өөренип турар. Оон-биле кады бот-өөредилгелиглерниң бөлгүмүн организастаан. Ында 7 кижи өөренип турар, олар политэкономияны өөренир. Ол бөлгүмнерниң баштайгы кичээлдеринге СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң материалдарын өөренген.

Школаның башкылары болгаш үстүкү класстарның өөреникчилери дүжүт ажаап алыышкынының үезинде районнуң «Кызыл тараачын», Ленин аттыг колхозтарынга ажылдаан. Ол ышкаш районнуң тараа хүлээп алыр черинге башкылар, өөреникчилер шефтеп турганнар. Школаның үстүкү класстарының өөреникчилери база башкылар часкы тарылга үезинде практиканы чорутканнар. Олар көдээ ажыл-агыйының янзы-бүрү машиналары-биле таныжканнар.

Өөредилге чылы эгелээниниң соонда өөреникчилер комитединиң хуралын эрттирген. «Школачы» деп хана солун үнүп турар. Школаның үстүкү класстарының өөреникчилери ээлчег-биле неделя иштинде дежурный хүлээлгени эрттирерин бирге дугаар практикалап эгелээн. Башкыларның болгаш өөреникчилерниң бот-тывынгыр уран-чүүлүнүң бөлгүмнериниң киржикчилери «Кызыл тараачын» колхозтуң колхозчуларынга концерт көргүзеринге белеткенип турарлар.

Школаның өөредилге-кижизидилгелиг ажылын улам экижидеринге партия организациязының мурнунда харысалгалыг сорулгалар салдынган. Ону амыдыралга боттандырар дээш школада хөй-ниитиниң организациялары-биле быжыг харылзааны тудуп, моон соңгаар улам чедиишкиннерлиг ажылдаарывыс негетинип турар.

С. ДЯТЛОВА,
партия организациязының секретары.

Башкы болгаш уруглар активи

Школада класс удуртукчузу башкының харысалгазы болгаш хүлээлгези улуг. Ол бодунга быжыглатынган класстың өөредилге-кижизидилгелиг ажылын, өөреникчилерниң сагылга-чурумун болгаш өске-даа ажылдарны харылап турар.

Бо чылын мен чедиги класстың удуртукчу башкызында чеди чыл школазының доозукчулары өөреникчилер-биле ажылдап турар мен. Класска кижизидилге ажылын чорударынга класстың активи улуг дузаны чедирип турар. Класстың активин чүгле эки өөредилгелиг, чурумнуг өөреникчилерден шилип тургузар эвес, харын өөреникчилерниң ниити киржилгезин хандырар херек. Бистиң класста 10 комсомолчу өөреникчилер бар. Ында комсомол бөлүү ажылдап турар. Оон ыңай пионерлер звенозу, класстың организакчызы тургустунган.

Олар планныг ажылдап турар. Оларның ажылынга класстың удуртукчу башкызының болгаш өске-даа башкыларның киржилгезин хандырары чугула. Эрткен чылын бистиң класска физикага чүнү өөрениринин дугайында, культура болгаш чурттаалга, чурум дугайында класс хуралы болгаш сборлар эрткен. «Сылдыс», «Аныяк гвардия» деп киноларны көргеш, чугаалажыышкыннар кылган. МТС-че, колхозтуң дилги фермазынче база типографияже экскурсиялар организастатынган. Класстың өөреникчилериниң киржилгези-биле чорутунган өске-даа организастыг хемчеглер өөреникчилерниң билиин байыдарынга улуг дузаны чедирген.

Класстан дашкаар чорудар кижизидилге ажылдарынга уругларның сонуургалын барымдалаар ужурлуг. Күш-культураның янзы-бүрү хевирлеринге уругларның сонуургалын барымдаалап чорутунган массалыг хемчеглерниң түңнелинде класстың өөреникчилеринден Дозур-кыс чадаг чарыштың, Т. Шура лыжаның школа чемпионнары болган.

Класстың ажылынга төрелдерниң киржилгези улуг. Ынчангаш бистиң класстың өөреникчилери ада-иелер-биле быжыг харылзааны тудуп, организастыг болгаш хуузунда чагааларны бижип турар. Ада-иелер харыызынга боттарының сүмелерин берип, уругларның өөредилгезинге болгаш чурумунга эки түңнелдерлиг болурун бижип турар. Ол чагыгларны күүседир дээш өөреникчилер кызымак, чүткүлдүг болуп турарлар.

Класстың өөреникчилеринге «шүгүмчүлел» деп темага кылган беседа кончуг ажыктыг болган. Ооң түңнелинде класстың амыдыралынга солун, ажыктыг чүүлдер тургустунуп, олар чүгле хурал манап чытпайн, көзүлген четпестерни дораан-на чугаалап, азы дыңнадып кээр апарган. Ооң соонда ниитизи-биле, чок болза өөреникчиниң боду-биле чугаалажыышкыннар организастап чорударынга улуг дузаны чедирген. Ындыг болза-даа класстың өөреникчилериниң аразында сагылга-чурум, өөредилге талазы-биле четпестер ам-даа илереп турар. Ону чогуур үезинде узуткап алыр дээш ниити коллективтиг хемчеглерни чорудары ажыктыг болуп турар.

Класстың удуртукчу башкызының хөй талалыг ажылдарынга школада башкыларның партия, комсомол организациялары, школаның дирекция чери улуг дузаны чедирип турар. Олар класстың ажылының болгаш ында ажылдап турар класс коллективтериниң ажылының дугайында илеткелди, информасты хуралдарынга чугаалажып, четпестерни илередип, практиктиг дузаламчыны үргүлчү көргүзүп келгеннер. Школаның директору, өөредилге эргелекчизи башкыларның уроктарынга олуржуп турар.

Бистиң класстың өөреникчилери дүжүт ажаап алыышкынының үезинде тараа арыглаашкынынга, картофельдиң, турнепстиң болгаш өскелерниң-даа ажаап алыышкынынга киришкеннер. Олар аңаа көдээ ажыл-агыйының машиналары болгаш чепсек-херекселдери-биле таныжканнар. Өөреникчилерден Болат, Г. Тюлюш, Аскак-оол олар эң эки ажылдааннар.

Класска чорудар ажылдың планын чаа өөредилге чылы-биле холбаштыр чогааткан. Ол план өөредилгениң I—II улдуннарын хаара туткан. Планда кол черни школага политехниктиг өөредилге-биле холбаштыр класска чорудар тодаргай хемчеглер ээлеп турар. Бистиң сорулгавыс план ёзугаар ажылдап тургаш, өөредилгениң бедик шынарын чедип алыры, сагылга-чурумну быжыглаары болур.

Н. ГУРКИНА,
VII класстың удуртукчу башкызы.

Туран № 2 ортумак школаның интернадының өрээлдери эки дериттинген. Ол ажылга өөреникчилер боттарының биче эвес үлүүн киргеннер: уруглар тумбочкаларга салфеткаларны даарааннар, а оолдар чуруктарга, плакаттарга рамаларны чазааннар.

Чурукта: уругларның № 3 өрээлиниң дежурныйы үшкү классчы Валя Байкара.

Уругларга таарымчалыг байдалды тургузар

Интернаттың ажылын экижидери ону баш бурунгаар бүгү талазы-биле үлегерлиг белеткээринден хамааржыр. Мынчангаш чайгы септелге үезинде кылза чогуур ажылдарның тодаргай планын коллективке чугаалашкан бис. Будук, олифа, янзы-бүрү кадаглар, тууйбу болгаш өске-даа эргежок чугула чүүлдерни кыштан эгелээш тыптынып эгелээн бис. Планга ажылчын бүрүзүнүң кылыр ажылын тодаргайлап, доозарының хуусаазын айтып, ооң хыналдазын үргүлчү кылып турган. Ооң түңнелинде күрүне комиссиязы бо чылын бистиң интернаттың септелгезин эки деп көрген.

Бистиң интернатта күрүнениң долу хандырылгазында 126 уруглар хүлээп алдынган. Күрүне хандырылгазынга хүлээп алыр уругларны хынамчалыг көрүп, район Совединиң күүсекчи комитединиң хуралынга бадылаан.

Интернаттың болгаш башкыларның коллективи уругларның өөредилгезинче болгаш кижизидилгезинче, оларның амыдырал-чурттаалгазын экижидеринче кичээнгейни күштелдирген. Бо талазы-биле тодаргай планны чогаадып, башкылар чөвүлелинге чугаалажып, ооң күүселдезин дээш бүгү коллектив чаңгыс аай демниг ажылдап турар. Интернатта тургустунган хүн чурумун шыңгыы сагып турар бис.

Башкылар интернатка ээлчег-биле дежурнайлап турар. Уругларның иштинден комнат дежурнайын база тургускан. Олар комнаттың арыг-шеверин сагып, ооң иштин боттары чуп турар. Үстүкү класстарның өөреникчилери эге класстарның өөреникчилерин шефке алырын организастаан. Олар бичелериниң тонунуң өөгүн илип, өөредилге номнарының үрелген азы орулган черин хырбалап берип, олар-биле оюннарны чорудуп, кичээлге белеткенирин чурумчудуп турар. Күш-ажылга өөреникчилерни чаңчыктырар сорулга-биле чамдык үелерде столоваяга ыяш, суг дажыырының ажылдарынга, ыяштар олуртулгазынга киириштирип турар.

Интернатта уругларның ортузунга чорудуп турар организастыг ажылды өөреникчилер комитеди удуртуп турар. Комитеттиң хуралынга уруглар хостуг үени канчаар эрттирериниң дугайында айтырыгны чугаалажып, ооң күүселдезин чедип алыр шыңгыы чурумну тургускан. Күш-культураның янзы-бүрү хевирлеринге маргылдааларны организастап турар. Ооң планын баш бурунгаар тургузуп, аңаа коллективтиң киржилгезин хандырган.

Өөреникчилерниң бүдүрүлге черлеринче, фермаларже, МТС болгаш өске-даа черлерже экскурсияларны организастап турар. Эң эки комнат дээш чарышты организастаан, ооң түңнелин неделя санында-ла хынап турар.

Бо чылын бистер интернат чөвүлелин тургуспайн, интернатта организастыг ажылдың бүгү эргезин өөреникчилер комитединге шилчиткен бис. Ол болза бистиң чаа ап чорутkан аргавыс болур. Башкыларның партия болгаш комсомол организациялары интернаттың ажылынга улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Олар боттарының хуралдарынга интернат эргелекчизиниң илеткелин, кижизидикчилерниң информастарын дыңнап турар.

Интернатта чурттап турар уругларның ортузунда бистиң чорудуп турар ажылывыста четпестер база бар.

Уругларның кышкы идик-хеви четче хандыртынмаан. Чамдык кышкы хептер облононуң хандырылга черниң складында чок болуп турар. Ооң ажылдакчылары хепти интернаттың чагыын барымдаалавайн, дужа келбиже хамаан чок чорудар чүүлдер бар. Интернаттың акша-хөреңгилериниң чарыгдалынче, ону чогуур үезинде хандырарынче кичээнгей салдынмайн турар. Интернатты аъш-чем-биле хандырары экижип турар-даа болза, эң чугула сүт, дагаа чуургазы, саржаг дээн ышкаш өске-даа чемнер кончуг ховар болуп турар. Интернатта ногаа шыгжаар чер ам-даа кылдынмаан. Столоваяга аъш-чемниң курлавырлары тургустунмайн турар.

Бо херекке партия, совет организацияларның боттуг дузаламчызы негетинип турар.

Т. ПОПОВ,
интернат эргелекчизи.

Өөредилге-кижизидилгелиг ажылды экижидер

Бии-Хем районда Туранның чеди чыл школазы чаа өөредилге чылында ортумак школа кылдыр организастатынып, ында сески класс ажыттынган. Школа чаа өөредилге чылынга үлегерлиг белеткетинген. Интернаттың септелгезин болгаш белеткелин күрүне комиссиязы эки деп көрген. Школаның чанында 2000 кубометр оттуглар ыяш сөөртүнген. Тарлагдан чаа бажыңны көжүргеш, бүрүн кылган. Школаның өөредилге кабинеттерин база чазаныр мастерскаяны аңаа дерип тургузар. Ам ында № 1 ортумак школаның эге класы өөренип турар. Школаның, интернаттың, печкалары септетинген, оларның шалазын будаан. Интернат биле столоваяның ханазын фонер-биле кылгаш, ону дозулаан.

Школа башкылар-биле бүрүн хандыртынган. Школаның өөредилге-кижизидилгелиг ажылын экижидеринге, хөй-ниитиниң ажылынга башкылар эштер Гуркова, Иванова, Тиинмей олар идепкейлиг киржип, эртемнерни башкылаарының бедик шынары дээш чүткүлдүг ажылдап турарлар. Башкылар болгаш өөреникчилер дүжүт ажаап алыышкынынга киржип, «Кызыл тараачын», Ленин аттыг колхозтарның шаңнарынга, оларның складтарынга үлегерлиг ажылдааннар. Ленин аттыг колхозка ажылдаан башкылар, өөреникчилер колхоз баштаар черден улуг өөрүп четириишкинни алганнар. Школа коллективиниң колхозтарга көргүскен шеф дузаламчызын санаваска, өөреникчилер 1200 ажыг күш-хүнүн ажылдаан.

Школаның өөредилге чылының бирги чартыында чорудар ажылының болгаш түс-түс класс удуртукчузу башкыларның ажыл планнары кылдынган. Аңаа холбаштыр школаның, класстарның, интернаттың планында экскурсиялар, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери база саанчылар болгаш өскелер-биле ужуражыышкынны кылырын көрген. Ол хемчеглерниң чамдызын боттандырып турар.

Школада аныяк физиктерниң, географтарның болгаш өске-даа бөлгүмнерни тургускан. Аныяк башкы Н. Ивановaның удурткан физика бөлгүмү эки ажылдап турар. Бөлгүмнүң кичээлдеринге черниң тывылганының, ооң туруп турарының дугайында солун айтырыгларны өөреникчилер сонуургап турганнар. Политехниктиг өөредилгени боттандырарынга школа чанының дуржулга участогу, мастерская, янзы-бүрү бөлгүмнер улуг дузаны чедирип турар. Школаның директору В. А. Шерстков школаның өөредилге-кижизидилгелиг болгаш өске-даа ажылдарын экижидери дээш кызымак ажылдап турар. Башкыларның уроктарынга олуржуп, ооң анализин кылып, башкыларның ажыл планнарын хынап, оларның-биле сүмележиишкиннерни ол чорудуп турар.

Ооң-биле чергелештир школаның дирекция чери, партия, комсомол организациялары бүгү-ниитиниң өөредилгезиниң хоойлузун боттандырарынче четпес кичээнгей салган. Ооң түңнелинде школаже 12 уруг ам-даа хаара туттунмаан болгаш өөреникчилерниң чамдыктары кичээл шагы үзер, чамдыкта шуут келбейн баар таварылгалар бар.

Башкыларның календарь планнары кылдынган болза-даа, эге класстарда төрээн дыл, арифметика эртемнериниң чаа программалары чок болуп турарындан башкыларга бергелер таваржып турар. Үстүкү класстарга биологияның чаа программазы чок. Өөредилге номун чамдык класстарга улуг озалдаашкын-биле алган. Школага чазаныр мастерскаяны, өөредилге кабинеттерин дерип тургузарының аргалары бар турбуже, ону мынчага чедир кылбайн турар.

Школаның өөредилге-кижизидилгелиг ажылында чедиишкиннерни улам быжыглап, ам салдынып турар сорулганы шиитпирлеп болурунуң аргалары школаның башкылар коллективинде бар.

Д. АРАКЧАА.

Чөөн-Хемчик районда

МУРНАКЧЫ ЧОЛААЧЫЛАР

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжынга шилчээш, Чадааның машина-трактор станциязының чолаачылары чүък сөөртүлгезиниң чыл онаалгазын тос айларның дургузунда 12000 тонна-километр ажыр күүсеткеннер. Олар чыл төнчүзүнге чедир ам-даа 100 муңдан эвээш эвес тонна-километрни эртерин хүлээнгеннер.

Бензовоз чолаачызы эш Соломатов ээлчегде бүдүн чартыктан ийи чедир, а чамдыкта оон-даа хөй норманы күүседип турар. Чолаачы эштер Р. Зайцев биле А. Симонов олар оон база хожудавайн турарлар. Эш Зайцев тараа сөөртүлгезинге мурнакчы болуп, сентябрьда 3,5 муң рубльди, а октябрьның баштайгы чартыында 2 муң ажыг рубльди ажылдап алган. Бүдүн чартык муңдан хөй акшаны эштер Соломатов, Симонов олар ай санында ажылдап ап турарлар.

Боттарынга онаашкан техниказынга ынак болганындан ук чолаачыларның автомашиналарының техниктиг байдалы үргүлчү эки болуп турар.

ЧОНГА БАРААН БОЛУУШКУН

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1954 чылдагы доктаалын күүсетпишаан, райпо магазиннериниң, хөй-нииити чемненилге черлериниң ажылынга элээн экижидилгелерни чедип алган.

Районнуң хереглекчилер ниитилелиниң эвилели тос айларның бараан саарылгазының планын 102 хуу күүсеткен. 1954 чылдың бо үезинге деңнээрге бо чылын чонга 772 муң рубль хөй барааннар садынган. Элээн хөй магазиннер боттарының ажылдарынга багай эвес түңнелдерни чедип алган. Чижээ, Хөндергейде магазин сентябрь айның саарылга планын 133 хуу, Хайраканда магазин 136 хуу күүсеткен. Хорум-Дагда магазинниң садыгжызы эш Кайгородова үшкү кварталдың планын 131 хуу күүсеткен. Бараан саарар планын 139 хуу күүсеткен Чадаана хоорайда өртээн чиигеткен барааннар магазининиң садыгжызы эш Данилованың көргүзүү эң бедик болуп турар.

КОЛХОЗТУҢ МУРНАКЧЫ МАЛЧЫННАРЫ

Ленин аттыг колхозтуң малчыннарындан Мөңгүш Пар-оол, Ховалыг Сангак олар чыл бүрүде мурнакчы болуп турар.

Эш Пар-оол бо чылын 429 хойларындан 442 хураганнарны чидириг чокка өстүрүп доруктурган. Кадарып турары ниити хоюндан 921 килограмм азы бир хойдан-на 22 килограмм 149 грамм дүктү алган. Ниитиниң малын өстүреринге болгаш ооң продуктулуун бедидеринге эки көргүзүглүг болганы дээш колхоз баштаар чери эш Пар-оолга 6 баш хураганнарны болгаш 74,4 килограмм дүктү немелде төлевирге тывыскан.

Малды сагыш човангыр ажааганының түңнелинде эш Сангак малдың төлүн чылдың-на чидириг чокка доруктуруп турар. 1952 чылда 236, 1953 чылда 262, 1954 чылда 292, а бо чылын 460 хураганны өстүрүп доруктурган.

Ак-сеткилдиг күш-ажылы дээш эш Сангак бо чылын Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинче экскурсиялап чораан. Чурттуң мурнакчы колхозтар болгаш совхозтар малчыларының ажылының дуржулгазын танышкаш, бодунуң ажылынга эки түңнелдерни ам-даа чедип алырын эш Сангак хүлээнген ажылдап турар.

АҢЧЫЛАР АЪТТАНЫПКАН

Районнуң аң-өлүк белеткелиниң планын чедиишкинниг күүседири-биле колхозтарның аңчылар бригадалары социалистиг чарыштың бедиткен хүлээлгелерин алган. Оларның хөй нуруузу Барыын Танды-Ула, Барыын Саян тайгаларынче чорутkан.

«Искра» колхозтуң эш С. Лопсан-Серенге удуртурган аңчылары ниитизи-биле 13.000 рубль тывыштыг келирин хүлээнгеннер. «Большевик» колхозтан 15 аңчылар аъттанган, олар төрээн колхозунга 10.400 рубльдиң орулгазын киирерлер. Ленин аттыг, «Октябрь 30 чылы», Сталин аттыг база өске-даа колхозтарның бригадалары тывыш талазы-биле тодаргай хүлээлгелерни алганнар.

КЕЛИР ЧЫЛДЫҢ ДҮЖҮДҮНГЕ

Келир чылдың тарылгазынга үрезин белеткелин Ленин аттыг колхозта эш Сиротка удуртурган бригада эки чорудуп турар. Ол колхоз тараа культураларының 130 тонна үрезинин уруп алыр планныг, а херек кырында 143 тонна, ооң иштинде кол культура болур кызылтаска 80 тонна белеткетинген. Ам «ОС-3» машинага арыглаашкын чорутунуп турар.

Үрезин белеткелинде ажылдап турар Ажыда, Мөнге-Байыр, Ондар ажыл онаалгаларын хүн-бүрү 150 хуудан кудулатпайн турарлар.

КЫРГАННАРГА ФОНД

«Коммунизмче орук» колхозтуң баштаар чери назылап кыраан болгаш күш-ажыл кылып шыдавастаан колхозчуларга тыпсыр фондуну тургузуп, аңаа 10.000 рубльдиң хөреңгизин тускайлаан. Фондуну чыл бүрүде көвүдедириниң хемчээлин баштаар чер көрген.

Моон-биле кады ол колхозта бот-боттарынга дузалаар касса тургустунган. Дузалаар кассаның баштаар черин соңгаан, ооң даргазынга эш Сайын болган. Дузалаар касса тургустунары билек, ооң кежигүнүнге колхозчулар хөйү-биле кирип эгелээн.

Эмчиниң дузаламчызы

Совет медицина ажылдакчыларының, ылаңгыя эмчилерниң аразында чоннуң кадыын камгалаар дээш ак-сеткилдиг ажылдап, оларның мурнунга бараан болуп чоруур эмчи кадрлар бисте хөй. Оларның чижээн Чадаана эмнелгезиниң кезер эмчизи Николай Герасимович Шабаевтен көрүп болур.

Барыын-Хемчик районнуң «Комсомол 30 чылы» көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнү, мээң дуңмам 25 харлыг Н. Долзатмаа он харлыындан эгелээш, баары аарыыр, аъш-чемге хөңнү чок чораан. Ооң ол байдалы сөөлгү 4—5 чылдар дургузунда улам бергедеп, бодунуң байдалы дыка баксырап келген. Барыын-Хемчиктиң район эмнелгези ону Чадаана эмнелгезинче чоруткан.

Эмчи эш Шабаев аарыг кижини шинчип көргениниң соонда операция кылыры-биле ону эмнелге черинге чыттырган. Эмнелге черинге ол чеди хонук чытканының соонда операцияны кылган. Баштайгы кезиишкинде ооң баарының дужундан кескеш, улуг тавак ишти экинококту (шаалыктар) уштуп аштаан. Ооң соонда он ажыг хонганының соонда база катап кескен, оон 2 литр сарыг сугну төккеш, кескен черни эм кудуп эмнээн. Ол ийи дапкыр кылдынган кезиишкинниң түңнелинде Чадаана эмнелгезиниң кезип эмнээр салбырынга ол, бо чылдың июль 11-ден октябрь 12-ге чедир эмнедип чыткаш, кадык болуп үнүп келген.

Эмчи Николай Герасимовичиге, ооң удуртулгазы-биле ажылдап турган медицина ажылдакчыларынга ооң ада-иези өөрээн сеткилин илереткен.

Ш. ТАНОВА.

Кат-чимис садтарында

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда дуржулга станциязы Тывага кат-чимистиг ыяштар тарып өстүрериниң ажылын 1946 чылдан эгелеп чорудуп келген. Станцияның чимистиг ыяштар тараан девискээри амгы үеде 3 гектар чедир калбарган.

Чимистиг ыяштарны ажык база (кыжын сооктан камгалаар) шывыглыг аргалар-биле өстүрүп турар. Оларның аразында «Слоянка», «Бунон-китайка», «Кальвиль анисовый» болгаш өске-даа сортулуг ыяштар бар. Ажык хевирге өстүрүп турары «Пурпуровая» дээр ранетканың бирээзи-ле бо чылын 35—100 килограмм катты берген. «Пепин шафрон» болгаш «Шафрон-китайка» дээр ыяштарның бирээзинден-не 50 килограмм ажыг чимистерни алган.

Станцияның дуржулга садының кат-чимистиг ыяштарын шын өстүрерин агроном эш Казанцева удуртуп турар. Районнуң колхозтары бо аразында дуржулга станциязындан кат-чимистиг элээн хөй ыяштарны ап олурткулаан. «Коммунизмче орук», Сталин аттыг, «Октябрьның 30 чылы» болгаш «Кызыл тараачын» колхозтарның 1953 чылдан эгелеп олурткан кат-чимистиг ыяштарлыг садтары эки өзүп турар.

Чонга бараан болуушкун

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжынга шилчээш, Каа-Хем райпозунуң садыг ажылдакчылары бедик көргүзүглерни чедип ап турар. Кышка хынамчалыг белеткенмишаан, магазиннер бараан саарылгазының болгаш садып алыышкыннар планнарын ай санында ажыр күүседип келген.

Бояровкада магазин (эргелекчизи эш Столбова) октябрьда бараан саарылгазының планын 125 хуу, Бүрен-Хемде магазин (эргелекчизи эш Чернова) 110 хуу күүсеткен. Бүрен-Аксында магазин болгаш өске-даа магазиннер оон база кудуу эвес көргүзүглерлиг. Район төвүнде магазиннер болгаш хөй-ниитиниң чемненилге черлери база эки ажылдап турар.

Чоннуң хереглел барааннарын магазиннерге делгээр, ылангыя ырак малчыннарга, бригадаларга чорумал садыглар организастаар хемчеглер алдынып турар.

С. МААДЫ.

Радио болгаш электри болур

Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери Октябрьның социалистиг Улуг революциязының байырлалын таварыштыр колхозчу суурга радиону тургузарын болгаш Ильичиниң лампочказын кывыскан турарының дугайында шиитпирни хүлээп алгаш улуг күжениишкинниг ажылдап турар.

Колхозчу суурнуң кол ийи кудумчузунда адагаштарны кылып тургускан. Электростанция турар бажыңның тудуу доозулган. Ол чугула ажылга колхозчулар эштер Лонгурак, Калын-оол, Дагбалдай, Намнаң-оол олар эки киржип турар. Улуг байырлалдың хүнүнде бистиң колхозчу суурувуска радио болгаш чырык болур.

В. ДОРЖУ.

Районнар солуннарындан

МТС-ТЕ ЧАА МАШИНАЛАР

Чадаана машина-трактор станциязы көдээ ажыл-агыйы машиналары болгаш тракторлар-биле улам-на чепсегленип турар. Чүгле бо чылын безин МТС «Универсал-2», «ХТЗ-7» мындыг ийи тракторларны, «С-4» маркалыг үш комбайннарны, тракторнуң ийи сеялкаларын, 14 плиирлерин болгаш өске-даа хөй янзы техниканы алган. Ам удавас «ДТ-54» дээр дөрт дизельдиг тракторларны база алыр.

«Ленинчи орук».

* * *

МАЛДЫҢ ПРОДУКТУЛУУН БЕДИДЕР

Малдың уксаалыын экижитпишаан, ону чылдың кайы-даа ээлчеглеринде семис, эки ажаалда хайгааралга тургузар болза, ооң продуктулуу улам бедиири билдингир. Бо негелдени Бии-Хем районда «Кызыл тараачын» колхоз багай эвес хандырып турар. Эш Чүлдүмнүң кадарып турары хой бүрүзү бо чылын 2 килограмм 440 грамм, эш Намныг-оолдуу —2 килограмм 400 грамм, эш Кашкаровтуу—2 килограмм 770 грамм дүктү берген.

«Сталинчы орук».

* * *

МТС-ТЕН КОЛХОЗКА

Машина-трактор станцияларының штаттарында көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглерин колхозтарже шилчидер дугайында партияның болгаш чазактың шиитпирин чер болганда улуг көдүрлүүшкүн-биле уткуп турар. Каа-Хем районнуң «Ленинчи орук» колхозунга ак-сеткилдиг ажылдап келген агроном Наталия Акинина, зоотехник Елена Маслова олар билдириишкин кииргеннер. Колхозчуларның чоокта чаа болган нийти хуралындан ол эштерниң күзелин хандырып, артель кежигүнүнге хүлээп алган.

«Колхозчу».

Аныяк чазаныкчының чедиишкини

«Тыва тудуг» трестизиниң коллективиниң тудугжулары, дашчылары, штукатуржулары, бызаңчылары болгаш чазаныкчылары партияның XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш демисежип турар. Чарыштың шылгаралкчыларының хүрээлеңи өзүп, кижи бүрүзү күжениишкинниг ажылдап турар.

Күш-ажылчы ээлчегге аныяк чазаныкчы Анатолий Глызин бодунуң кызымак чүткүлү-биле шылгарап турар. Анатолий ам 17 харлыг. Ынчалза-даа ол дуржулга болгаш мергежил талазы-биле хоочун чазаныкчылардан дудавайн турарын ооң ажылы бадыткаан. Ооң адазы дуржулгалыг чазаныкчы чораан. Адазының ынак ажылы Анатолийге үнелиг саълдарны арттырган.

Чазанылга херээнге сонуургал аныяк оолдуң келир үеде мергежилдиг чазаныкчы болурунга дузалаан. Ыяштан бажың иштиниң херекселдерин — стол, сандай, шкафты болгаш өске-даа чүүлдерни аданың шевер холдары канчаар кылып турганын ол кичээнгейлиг көрүп, чамдыкта аңаа бодунуң шаа-биле дузалажып турган. Оолдуң ажылга сонуургаачал чоруун адазы улуу-биле үнелеп чораан. Ынчангаш ол оглунга чазанылга ажылының бөдүүн аргаларын өөредип чораан. Аданың күзели боттанган. Анатолийниң мергежилдиг чазаныкчы болуп шыдаарын ол ооң чазаан кылыгларындан бүзүрээн.

Ооң ынак херээн шиңгээдип алган аныяк салгакчының өзүп орарынга ада өөрүп турган. «Башкы даванның изин соңгу даван чандыр баспас» деп үлегер чугаа хей эвес дээрзин амыдырал бүзүреткен. Чылдар эрткен тудум-на аныяк чазаныкчының мергежили улам-на өзе берген. Анатолий ёзулуг чазаныкчы болуп, тускай ажылдай бээрин четикпейн чораан. Ол үе келген...

1952 чылда Анатолий «Тыва тудуг» трестизиниң чазанылга цехинге өөреникчилеп кирген. Ол үе ооң амыдыралынга уттундурбас болуушкун кылдыр арткан. Анатолийниң таныш болгаш ынак херекселдери — хаарыыл, шүүче, балды, маска ооң холунда келген. Олар аңаа ооң-биле кады өөренип база ажылдап турган чазаныкчылар ышкаш эргим болгаш үнелиг кылдыр сагындырып турган. Чазаныкчыларның найыралдыг коллективи Анатолийниң адазының аңаа өөреткен ажылын улам-на ханызы-биле өөредип, ону чаа-чаа дуржулга-биле байыдып алырынга улуг идигни берген.

Хоочун мастер, коллективтиң сураглыг шалыпчызы Александр Степанович Резников өөреникчи-чазаныкчыга үнелиг саълдарны чедирген. Чазаныкчыларның болгаш мастерлерниң деткимчезиниң база бодунуң өөреничел, кызымак чоруунуң түңнелинде Анатолий өөреникчилеп ажылдаарының чогуур хуусаазының ырак мурнунда-ла тускай ажылдап эгелей берген...

Анатолий Глызин — ам тудуг трестизиниң шалыпчыларының бирээзи. Бүдүрүлге планын доктаамал ажыр күүседип, эки болгаш кончуг эки шынарлыг чазагларны берип турар. Ооң чазаан кылыглары бодунуң шевергин чаражының болгаш быжыының талазы-биле хереглекчилерниң чөптүг үнелелин ап турар. Ооң шевер холдарының чазааны соңга рамалары, эжиктер Кызылдың чаа тудугларында ажыглатынып турар. Аныяк чазаныкчының ажылга кызымаан, бодунуң профессиязынга мергежилдиин барымдалаап трестиниң эргелели ону чазаныкчылар бригадазының бригадириниң дузалакчызынга депшиткен.

Бодунуң ол хүлээлгезин Анатолий Глызин ак-сеткилдиг күүседип турар. Чазаныкчыларның бригадазы бүдүрүлге планын үргүлчү ажыр күүседип, мурнакчы болуп турар. Партияның XX съездизинге чедиишкинниг ужуражыр дээш чазаныкчыларның бригадазы социалистиг чарышка бедиткен хүлээлгени алган. Олар боттарының хүлээлгезин эрестиг күүседип турарлар.

Чазаныкчылар бригадазы сентябрь айның бүдүрүлге планын 250 хуу күүсеткеш, тиилекчи бригада болуп үнген. Олар октябрь айның ийи декадазының планын база ажыр күүсеткен. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 38 чыл оюн таварыштыр СЭКП ТК-ның Кыйгырыглары чазаныкчыларны чаа чедиишкиннерже улам-на сорук кииргенКыйгырыгны Анатолий Глызин бодунуң могаг чок күш-ажылы-биле харыылап турар.

Улуг байырлалга алдар болдурган социалистиг чарышка аныяк чазаныкчы чаа, улам бедик хүлээлгени алган. Ол октябрь айның бүдүрүлге онаалгазын 260 хуу күүседир дээн сөзүн ээлеп шыдаан. Бо күш-ажылчы чедиишкин болза Анатолий Глызинниң байырлалга төлептиг белээ болур.

К. ОНГА.

Чемненикчилерни культурлуг хандырар

Кызыл хоорайның хереглекчилер ниитилелиниң № 2 чайнаазы —Кызылда улуг чемненилге черлериниң бирээзи. Ол чүгле хоорайның ажылчы чоннарын эвес, харын ырак-узак черлерден келген чорук кижилерин база хандырып турар. Ындыг болза-даа, ук чайнаа хөй-нииттиниң мурнунга хүлээлгезин эки күүсетпейн, ында хамыктың мурнунда сагылга-чурумну шыңгыы тутпайн турар. Чайнаага чемненикчилерниң шелээн, культурлуг ёзу-биле чемненип алыр аргазы чок. Тонун, бөргүн ужулбаан, буфет дээриглеп, ында-мында чем дажыкчыларынга шаптык каткан, «чүс граммнап» чорупп турарлар чок эвес. Оларның ындыг чоруунга удур кым-даа чүве ыттавас.

Ол ышкаш чайнааның иштики корум-чуруму багай. Столдар артында чамдык кижилер тоннары-биле саспайтыр олуруп-кан, буруладыр тапкылап, тапкызының сывын шала кырынче октап олургулаар. Столдарда тапкы хүлү кактаар херекселдер чок. Столдарның кырын эки аштавас, дүвүдалаш-биле мылчактай шапкаш, чемин дажыглап турар. Чемненикчилерниң келген ээлчээн барымдаалавас чүүлдер кайы хөй. Кым мурнай келген болдур, ол соңнай, а кым соңнай келген болдур ол кижи дүрген чемненип аптар. Чамдык чемненикчилер 1—2 шак чедир манаар ужурга таваржып турар. Чемненикчилерге эптиг-ээлдек болуп, оларны культурлуг ёзу-биле чемгерер чорук чем дажыкчыларының талазындан тудап турар.

Чамдык чемненикчилер чөптүг негелде кылырга чем дажыкчылары оларга каржы чоруун көргүзүп турар. Ооң уламындан хомудал дептери дилээрге, буфеттен алынар дээр. Буфетке баарга «дептер төндүр бижитинген» дээш база бербес. Чижээ, октябрь 18-те ийи чемненикчи студентилер хомудал дептери дилээрге «төндүр бижитинген!» дээш бербээн. А херек кырында эрги дептер төндүр бижитинген турган, а чаа дептерни ол хүн, тодаргайлаарга октябрь 18-те эгелеп бижээн болуп турар.

Чайнаа кежээкиниң 11 шакка чедир ажылдаар деп кирер эжикте чарлап каан. А херек кырында 10 шак чартыкка чедир ажылдап турар. База бир чижек. Октябрь 16-да кинонуң үшкү сеансызын көрген бөлүк кижи чемненири-биле аңаа келген. Олар чартык шак хире манап олурда, ам столовая хагдынган дээш, чем биживейн барган.

Хомудал дептеринде чамдык чемненикчилерниң хомудалдары-даа, чамдыктарының макталгалары-даа бар. Ол дептерде бижитинген хомудалдарны чогуур өйүнде көрбейн турар. Октябрь 18-те эгелеп бижитинген дептерде хөй-хөй хомудалдар октябрь 27-те чедир кандыг-даа истелге чок болган. Херек кырында хомудалдарны каш хонгаш истеп көөрүн ук дептерде парлап бижээн.

Чайнааның директору эш Маадыр-оол бүдүрүлгениң ажылын экижидер, кадрлар ортузунга кижизидилге ажылын күштелдирер талазы-биле кошкак ажылдап турар. Ооң уламындан ук чайнааның ажылы сегип шыдавайн турар. Мындыг байдалдар-биле Кызыл хоорнозунуң баштаар черниң эптежип орары элдепсинчиг.

№ 2 чайнааның ажылы мурнакчы чемненилге черлериниң деңнелинге кажан чедерил?

О. ОЮН-ООЛ.

ДОСААФ организациязының ажылын экижидер

ДОСААФ-тың Тес-Хем райкому (даргазы эш Бухтуев) колхозтарда болгаш школаларда ДОСААФ организацияларының ажылын удуртурунче, чаа организацияларны тургузарынче кичээнгей салбайн турар.

Районнуң Берт-Даг чеди чыл школазында тургустунган ДОСААФ-тың эге организациязы сөөлгү үеде ажылын соксаткан. Ол организацияга хамаарышкан кежигүннер ийи чыл иштинде дадывыр хавыртпайн турар. Ол эге организацияның даргазынга сөңгүткен кижи ам өске школада ажылдап турарындан, ол ажылды кым-даа сонуургавайн турар. Районнуң Ленин аттыг колхозунда аныяктар болгаш комсомолчулар колхозка ДОСААФ-тың эге организациязын тургузарынга сонуургалын шагдала илереткен турбуже, ДОСААФ райкому амдыгаа чедир херекке албаан.

М. МАНЧЫК-ООЛ.

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женевада чөвүлел хуралы

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралынга 1955 чылдың октябрь 27-де В. М. Молотовтуң медеглели

Дээрги дарга, дээргилер!

Амгы чөвүлел хуралды дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнарының шиитпирин ёзугаар чыылдырган. Ол болза, Женева чөвүлел хуралының дугуруштунган директивалары-биле көрдүнген айтырыгларны чугаалажып көөр сорулгалыг.

Чазактар баштыңнарының июль айда болган Женева чөвүлел хуралының чугула төөгүлүг ужур-дузазын ам бүгүде хүлээп турар. Ол дээрге, улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын, хамыктың мурнунда, улуг күрүнелерниң арасында харылзааларда дүшкүүрлүг чоруктарны таарыштырарының херээнге бараан болган. «Соок дайын» дээрзин соксадырынче угланган улустарның күзел-чүткүлүн ол көргүскен. Быжыг болгаш үр тайбыңны хандырарынче улустарның тура-сорууну ол улам-на быжыглаан. Ол болза, улустар арасының шиитпирлетинмээн, өйү келген айтырыгларын улустар арасында тайбыңны хандырарының сорулгаларынга дүүштүр, талаларның эрге-ажыктарын билчириниң болгаш хүндүлежириниң ёзузунга улам ыңай кады чугаалажып көөрүнүң болгаш шиитпирлээриниң оруун база ажыткан.

Совет чазак болза, чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралының ажылының ол таарымчалыг түңнелдерин база президент Эйзенхауэрниң, премьер-министр Иденниң болгаш премьер-министр Форнуң чөвүлел хуралдың чедиишкинниг болурунга киирген ындыг чугула салыышкынын бедик-биле үнелеп турар.

Женева чөвүлел хуралының таарымчалыг түңнелдерин хөлегеже дедир тырттар дээр күзел-чүткүл илеретинген чугаалар чамдык үелерде база тургулаан. Ону амгы үеде-даа база херекке албайн барып болбас. Ол болза, Женева чөвүлел хуралының сорулгаларын боттандырарының оруунда эвээш эвес бергелерниң барының дугайын херечилеп турар. Ынчалзажок бистиң шуптувусту чөвүлел хуралдың чедип алган түңнелдерин быжыглаар болгаш оларга үндезилээш ажылдаар күзел каттыштырып турар деп бодап турар бис.

Бистиң чөвүлел хуралывыстың ажылын бүгү чурттарга кичээнгейлиг хайгаараар апаар. Бо чөвүлел хуралдың түңнелинде күрүнелер арасынга кады ажылдажылганы быжыглаарының оруу-биле, улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай таарыштырарының болгаш бүгү-нииити тайбыңны быжыглаарының оруу-биле бурунгаар чаа базымнар кылдынган турар дээрзин миллион-миллион кижилер манап турар.

Ол бүгү болза, чөвүлел хуралдың киржикчилери бистерге тодаргай хүлээлгелерни онаап турар-дыр.

Женева чөвүлел хуралының соондагы үениң дургузунда ССРЭ-ниң чазаа болза, улустар арасының харылзааларын улам ыңай таарыштырарынга идиг бээр дээш элээн хөй чугула хемчеглерни ап чорутткан. Ол хемчеглерни бүгү делегейге чүүлдүгзүнүп уткаан.

Хамыктың мурнунда совет чепсектиг күштерден 640 муң кижини кызырар дугайында шиитпирни айтыры эргежок чугула. Ооң-биле Совет Эвилели чепсегленишкиннерни эндере бүдүрерин соксадырынга идепкейлиг идиг бээринге бодунуң белениин, улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай чавырылдырарынче бодунуң күзел-чүткүлдүүн херек кырынга илергей көргүскен. Польшаның, Чехословакияның, Румынияның, Венгрияның, Болгарияның болгаш Албанияның чазактары база боттарының чепсектиг күштерин кызырганы билдингир болгай.

Финляндияның девискээринде Порккала-Удттуң шериг-далай базазындан хуусаа бетинде ойталаар дугайында шиитпирни Совет Эвилели чоокта чаа хүлээп алган. Ону Финляндия-биле тайбың керээзин ёзугаар, ол совет шериг-далай базазының 1997 чылга чедир турары көрдүнген турбуже кылганы ол. Ынчангаш өске күрүнелерниң девискээрлеринде ийи совет шериг-далай базалары—Кыдаттың девискээринде Порт-Артурда шериг-далай базазы-даа, Финляндияның девискээринде шериг-далай базазы-даа бо чылын дүшкени ол. Совет Эвилелиниң бодунуң чуртунуң девискээринден дашкаар моон ыңай чаңгыс-даа шериг базазы чок. Совет чазактың ол базымнары айытынган чурттар-биле найыралдыг харылзааларны улам ыңай быжыглаарынга идиг берген. Ол базымнар өскелерниң девискээрлеринде улуг күрүнелерниң шериг базаларының дугайында айтырыгны — делегей амыдыралының ол өйү келген айтырыын шиитпирлээриниң үлегери болуп, калбак таарымчалыг үнелелди алган.

Женева чөвүлел хуралының соондагы үеде Совет Эвилели Герман Федералдыг Республика-биле дипломаттыг харылзааларны тургускан. ССРЭ-ниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың арасында харылзаалар дугайында керээ чардынган болгаш күштүг болуп кирген. Совет Эвилелиниң болгаш Германияның девискээринде турар ийи күрүнелерниң арасында чогумчалыг харылзааларның бары Европаның төвүнге улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырынга идиг бээри болгаш герман айтырыгны шиитпирлээринге таарымчалыг саълдарны чедирери чигзиниг чок.

Ол бүгү хемчеглерни албышаан, а ол ышкаш Совет Эвилелиниң чөөн-даа, барыын-даа чүктерниң күрүнелери-биле улустар арасының харылзааларын болгаш кады ажылдажылгазын калбартпышаан, Совет чазак болза, делегей амыдыралында сөстерни ажыл-херек-биле быжыглаар, ам-даа шиитпирлетинмээн айтырыгларның мурнунга ара доктаавайн, а өске, эң берге айтырыгларны шиитпирлээринге таарымчалыг байдалдарны белеткевишаан, базым санында бурунгаарлаар херек деп чүвени барымдаалап турар.

Алызында черле бүгү күрүнелер — хамыктың мурнунда улуг күрүнелер — Женеваның сагыш-бодалынга таарыштыр хөделир апаар деп чүвени кичээнгейге алгаш, Совет Эвилелиниң ап чорутткан хемчеглери улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай кошкадырынга ажыглатынмаан аргалар ам-даа хөй дээрзиниң ол фактызын илдең болдурган. Ол аргаларны ам-даа ыракта-ла шуптузу ажыглавайн турары харааданчыг-дыр.

Чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралынга эгелээн эки ажыл-херекти үргүлчүлээр деп сорулга бистиң чөвүлел хуралывыстың мурнунда туруп турар. Бистиң кол сорулгаларывыс ооң-биле тодаргайлатынып турар.

Чазактар баштыңнары дараазындагы айтырыгларны чугаалажып көөрүн биске дааскан:

1) Европаның айыыл чок чоруу болгаш Германия;

2) Чепсегленишкиннерни дүжүрери;

3) Чөөн болгаш Барыын чүктерниң арасынга харылзааларны хөгжүдери.

Европаның айыыл чок чоруунуң болгаш Германияның дугайында айтырыгның чугула ужур-дузалыын дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнары — ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, АКШ-тың Президентизи Д. Эйзенхауэр, Великобританияның Премьер-Министри А. Иден, Францияның Премьер-Министри Э. Фор бир эп-сеткилдиг демдеглээннер. Ол черле билдингир. Делегейниң бирги-даа, ийиги-даа дайыннары Европага эгелээн. Милитаристчи Германияның өөскүдүп үндүргени ол дайыннар Европаның улустарынга санап четинмес човулаң-хилинчектерни болгаш үрегдээшкиннерни таварыштырган, оларның уржуктары бо хүнге чедир безин чайлатынмаан. Герман милитаризминиң халдаашкынынга таварышкан ылаңгыя Совет Эвилелиниң улустары, а ол ышкаш Польшаның, Югославияның, Чехословакияның, Францияның, Бельгияның болгаш Европаның өске-даа чурттарының улустары хөй-хөй човулаң-хилинчектерни боттарының эгиннеринге чүъктеп эрттирген. Германияның агрессчи милитаристиг бөлүктериниң чорудуп турганы дайын авантюраларының политиказын аар өртек үне-биле төлээн немец улуска бо дайыннарның түңнелинде база биче эвес каража-когаралдар таварышканын билир бис.

Ол төөгүлүг дуржулганы, а ол ышкаш Европа күрүнелериниң тайбың болгаш ыржым доругнаашкынынга чогуур магадылалдарны тургузарының эргежок чугулазын барымдалааш, бистер болза, Европаның бүгү улустарының хан-дамырындан сонуургалдыы Европага айыыл чок чорукту хандырарының сорулгаларын шиитпирлээр талазы-биле чедиишкинни чедип алыр төлээде, бүгү күжениишкиннерни салыр ужурлуг бис.

Совет чазак бо айтырыг талазы-биле бодунуң саналдарын июльда Женева чөвүлел хуралынга киирген. Чогуур дугуржуушкунну чедип алыры тайбыңны болгаш Европаның айыыл чок чоруун быжыглаарынга эң эки идигни бээр дээрзинге чигзиниишкиннер туруп шыдавас.

Европаның бүгү сонуургалдыг күрүнелериниң болгаш Американың Каттышкан Штаттарының киржилгези-биле Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң дугайында нииити-европа керээзин чарарын Совет чазак саналдаан. Бистиң киргенивис керээ төлевилелин даштыкы херектер министрлериниң чугаалажып көрүлдезинге дамчыдып бээр деп чазактар баштыңнары ынчаар шиитпирлээн. Ол айтырыгны чугаалажып турарының үезинде совет төлээлер айыттынган саналдарны үндезилээри-биле боттарының бодалын тайылбырлап бээр.

Ынчаарга Европага айыыл чок чорукту хандырарының оруунда кол моондак болза, шериг бөлүглежиишкиннериниң туруп турары болур деп чүвени бөгүн-даа чугаалаза чогуур. Ындыг бөлүглежиишкиннерни тургузарының эгезин Соңгу-атлантика блогу салган. Ол бөлүглежиишкиннер чамдык чурттарны өске чурттарга удурланыштыр тургузуп база чепсегленишкиннерни эндере бүдүреринге идиг берип турар. Олар чаа дайынның айыылын күштелдирип турар.

Совет Эвилели шериг бөлүглежиишкиннерни дүжүрер дээш туржуп турар. Бир эвес ол кандыг-бир бодалдар талазы-биле дораап боттанмас чүве болза, бүгү шериг блоктарын болгаш бөлүглежиишкиннерни дүжүреринче угланган орукту амдан эгелеп белеткевишаан, ону чоорту кылырын саналдап турар бис. Улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын чавырылдырарынче болгаш күрүнелер арасынга бүзүрежир чорукту быжыглаарынче угланган бүгү хемчеглер ол сорулгаларга дүгжүп турар.

Мынчангаш Европаның улустарынга кол айтырыг болуп турар Европаның айыыл чок чоруунуң дугайында айтырыг-биле холбаштыр аңаа чагырткан Германия дугайында айтырыгны чугаалажып көөр апаар бис. Совет Эвилели болза, герман айтырыгны Европаның айыыл чок чоруунга база тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг эргелерге Германияның чаңгыс эвин катап тургузарының эрге-ажыктары-биле дүүштүр шиитпирлеп таарыштырарының талалакчызы болуп келген болгаш болур апаар-даа. Герман айтырыгны шиитпирлеп турар үеде герман милитаризм база катап төрүтүнмес болгаш Европаның улустарының тайбыңынга база ыржым чоруунга кыжанмас идегелдиг магадылалды тургускан турар ужурлуг дээрзин барымдаалап турар бис. Германияның чаңгыс эвин катап тургузар дугайында айтырыгны чүгле ынчаар шиитпирлээри Европаның улустарының эрге-ажыктарынга болгаш герман улустуң бодунуң эрге-ажыктарынга таарыжып турар.

Герман айтырыгны чугаалажып көрүп турар үеде каттышкан Германияның хөгжүлдези кандыг оруктап баарыл—барыын талакы күрүнелерниң шериг бөлүглежиишкининде кирип турар милитаристиг күрүне кылдыр Германияны хуулдурарының оруу-биле бе азы кандыг-бир шериг блоктарында киришпейн турар болгаш тайбыңны быжыглаарының херээнге өске күрүнелер-биле кады ажылдажып турар тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүне кылдыр ооң хөгжүлдезиниң оруу-биле баар бе — деп айтырыгның туруп келири оон барымдаалатынып турар.

Барыын талакы күрүнелерниң шериг бөлүглежиишкиннеринде париж дугуржулгаларынга үндезилээш шагда-ла кирген Барыын Германияны ремилитаризастаарын херек кырында чорудуп турар амгы үеде герман айтырыгны шиитпирлээринге чаа шаптыктаашкыннар тургустунган. Тургустунган байдалдарның үезинде чогуур шиитпирлээшкин чүгле чоорту, Европага улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадырының оруктары-биле, коллективтиг айыыл чок чоруктуң идегелдиг системазын тургускан үеде, Германияның ийи кезектериниң арасынга чоошкулажыышкынны болгаш кады ажылдажылганы экижитпениниң түңнелинде чедип алдынар.

Европага айыыл чок чорукту хандырарын-даа, база герман айтырыгны шиитпирлээрин-даа чадалар аайы-биле боттандырар дугайында сөөлгү үеде чугаалар чоруп турар. Бир эвес, ол бодал Европаның айыыл чок чоруун шынап-ла хандырарының база Германияның чаңгыс эвин тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг үндезиннерге катап каттыштырарының сорулгаларынга бараан болур болза, ол бодал хүлээп алдынмайн барбас ужурлуг. Ынчалзажок, Германияны чадалап каттыштырары деп чылдак-биле бүгү Германияга милитаризмни чадалап каттыштырарын чада аайы-биле болдурар дээр болза, герман айтырыгны ынчаар шиитпирлээри ол сорулгаларга дүүшпес болур ийик. Герман милитаризмни дораан-даа, чадалап-даа тургузары-биле чөпшээрежип болбас.

Өске талазында янзы-бүрү ниитилел тургузуглуг ийи герман күрүне туруп турар амгы байдалдарда герман айтырыгны шиитпирлээрин Германияның кайы-бир кезээниң эрге-ажыктарынга когаралдарлыг кылдыр, бүгү герман улуска улуг ужур-дузалыг Герман Демократтыг Республиканың ажылчы чоннарының социал чаалап алыышкыннарынга когаралдарлыг кылдыр шиитпирлеп болбас. Германияны каттыштырарын—ооң ийи кезектериниң аңаа-ла каттыжа бээриниң аргазы-биле боттандырарын оралдажыр болза, мырыңай боттуг эвес болур ийик.

Ону кылырда бистер Германияны каттыштырарын шиитпирлээри хамыктың мурнунда немецтерниң боттарының хээрэ болур деп чүвени барымдаалавайн барып шыдавас бис. Бистиң сорулгавыс болза, ол херекке оларга дузалаарывыс, а боттарывыстың кандыг-бир планнарывысты оларга дөгевезивис болур.

Ажыктыг кылдыр шиитпирлээрин бүгү улустарның манап турары бистиң чөвүлел хуралывыстың чугула айтырыы болза, **чепсегленишкиннерни дүжүрер** дугайында айтырыг болур. Ам үедеги эндере чепсегленишкиннерни туруп турар дүшкүүрлүг чоруктарның болгаш күрүнелер арасында идегешпес чоруктуң кол чылдагааннарының бирээзи кылдыр улустар шын үнелеп турар. Эндере чепсегленишкиннер кончуг хөй санныг күштерни болгаш херекселдерни тайбың тургузуушкундан чардыктырып, улустарның эгиннеринге үндүрүглерниң болгаш өзүп турар өртектериниң улам-на аар чүктээшкинин салып турар. Ону кым-даа чедир үнелезе чогуур ийик. Ооң-биле кады эндере чепсегленишкиннерже ам үеде барып турар херекселдер кижилерниң чаагай байдалын бедидеринче, кошкак хөгжүлделиг чурттарга болгаш районнарга [illegible] көргүзериинче угланган турарынче улустар сонуургалдыг болуп турарлар.

Чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыын көрүп турар үеде кол сорулга болза, — эндере чепсегленишкиннерни болдурбазынче, күрүнелерниң хөлүн эртир көвүдээн чепсектиг күштерин —армияларны, шериг-далай флодун, шериг ужарчыылын кызырарынче, а ол ышкаш атомнуг чепсекти хоругдаарынче болгаш атомнуг дайынның айыылындан кижи төрелгетенни хостаарынче орукту тывары болур. Ол сорулганы шиитпирлээри чүгле чепсегленишкиннерни, хамыктың мурнунда улуг күрүнелерниң чепсегленишкиннерин боттуг кызырган турда, кижи төрелгетенниң угаан-бодалының болгаш техниканың атомнуг энергияны ажыглаарының аргаларын ажытканы ышкаш ындыг улуг чедиишкинин ажыглаары чүгле тайбың сорулгаларга угланган турзун дээш атомнуг чепсекти хоругдаарынче угланган хемчеглерни алган турда болдунуп болур. Чепсегленишкиннерни кызырар талазы-биле база атомнуг чепсекти хоругдаар талазы-биле хемчеглерни чорударынга улустар арасының шыңгыы контролю болгаш инспекцияның ажыктыг организациязы чугула дээрзи боду-ла билдингир. Ынчалза-даа, мооң-биле холбаштыр эндере чепсегленишкиннер үргүлчүлээр, атомнуг болгаш водородтуг бомбаларны мөөңнээр, шериг бюджеттерин көвүдедир болза, контроль болгаш инспекция дугайын чугаалаары бүзүренчиг эвес болур ийик.

Бо чылдың май 10-да Совет чазак чепсегленишкиннерни кызырарынга, атомнуг чепсекти хоругдаарынга база чаа дайынның айыылын болдурбазынга хамаарыштыр бодунуң тодаргай ажылдап кылган саналын киирген билдингир. Совет чазак бодунуң оон соңгаарги саналдарынга барыын талакы күрүнелерниң ындыг сорулга-биле чепсегленишкиннерни кызырарын боттандырарынче угланган бодалдарын кичээнгейге алган. Чепсегленишкиннерни дүжүрериниң чамдык чугула айтырыгларының талазы-биле — чепсегленишкиннерниң болгаш чепсектиг күштерниң деңнелиниң дугайында, атомнуг чепсекти хоругдаарының чурумунуң болгаш хуусааларының дугайында, ол талазы-биле улустар арасының контролюнуң чамдык чугула талаларының дугайында—ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның арасынга ам үеде элээн бедик чаданың чөпшээрежилгелери чедип алдынган деп чугаалап болур. Мооң-биле кады АКШ-тың президентизи Д. Эйзенхауэр биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинниң арасында чагаалажыышкыннар чепсегленишкиннерни дүжүрер айтырыгның чамдык чугула талаларынга ук талаларның туруштарын улам ыңай илередиринге арганы бергенин демдеглээри чугула.

Чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыы практиктиг базымнарны чорударын негеп турар, шиитпирни негеп турар. Эндере чепсегленишкиннерни соксадырынга, чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыын бурунгаар шимчединге дузалаан турар бүгү-ле саналдарга уткуштур баарынга совет төлээлер белен.

Улустар арасының кады ажылдажылгазын болгаш кайы-кайызын эки билчирин хөгжүдеринге дузалап турар чөөн чүк биле барыын чүктүң арасында **харылзааларның** дугайында айтырыгны база бо чөвүлел хуралга чугаалажып көөрүн Совет чазак улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар.

Барыын чүк-биле чөөн чүктүң арасында харылзааларны хөгжүдери кажан ол быжыг экономика базалыг база улустар арасының садыглажыышкынының шаптык чок хөгжүлдезинге даянган турар болза, ынчаарда чедиишкинниг болур дээрзин билип турар бис. Улустар арасының садыглажыышкынында ылгай көрүүшкүн, чээли талазы-биле чогуур харылзааларның үрелишкини болгаш улустар арасының кады ажылдажылгазынга шаптыктап турар өске-даа өжегерээн кылдынган хемчеглер ышкаш ындыг фактыларның бары бо херекке моондак болуп турар.

Культура, эртем, техника талазы-биле улустар арасының харылзааларын хөгжүдер база туризм талазы-биле, ооң-биле кады үлетпүрде, көдээ ажыл-агыйда болгаш садыгда дуржулгаларны солчурунга хамаарыштыр хемчеглерниң дугайын база дугуржуп чугаалажыры күзенчиг ийик. Улустар арасының ындыг харылзааларын хөгжүдеринде эвээш эвес аргалар бар ышкаш кылдыр бистерге сагындырып турар.

Бистиң чөвүлел хуралывыс болза, чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралынга тергиидеп турган кайы-кайызын билчиринче чүткүлдүң болгаш кады ажылдажылгаже белен чоруктуң ёзузунга эрткен турарынга база улустар арасының дүшкүүрлүг чоруктарын эвээжедириниң болгаш тайбыңны быжыглаарының херээнге бараан болган турарынга идегелди илередириниң меңээ чугаамның төнчүзүнде чөпшээреп көрүңер. Бо орукка бистиң улустарывыстың күзел-бодалдарынга дүгжүп турар эки түңнелдерни чедип алыр бис.

Францияның, Англияның, ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы

ЖЕНЕВА, октябрь 28. **(СЭТА-ның тускай корр.).** Францияның, Англияның, Совет Эвилелиниң болгаш Американың Каттышкан Штаттарының даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы октябрь 27-де Женевада, Нациялар ордузунда ажыттынган.

Бо ужуражыышкын дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнарының дугурушкан шиитпири-биле көрдүнген, олар болза, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырының херээнге салыышкынны киирер болгаш күрүнелер аразынга бүзүрежир чорукту быжыглаар деп күзел-чүткүлдүг удуртулга болдургаш, — Европаның айыыл чок чоруунуң болгаш Германияның дугайында, чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында база Чөөн болгаш Барыын чүктерниң аразынга харылзааларны хөгжүдер дугайында айтырыгларны чугаалажып үргүлчүлээрин боттарының даштыкы херектер министрлеринге дагзыр деп боттарының июль чөвүлел хуралынга дугуржуп алганнар.

Ажыттынган чөвүлел хуралда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов баштаан төлээлер Совет Эвилелин төлээлээн. Совет төлээлерниң составында Даштыкы Херектер Министриниң Бирги Оралакчызы А. А. Громыко, Совет Эвилелиниң Маршалы В. Д. Соколовский, ССРЭ-ниң Францияда элчини С. А. Виноградов болгаш ССРЭ-ниң Герман Демократтыг Республикада элчини Г. М. Пушкин кирип турар.

Каттышкан Штаттарның төлээлериниң составында күрүне секретары Д. Даллес, камгалал министри Ч. Вильсон, күрүне секретарының дузалакчызы Л. Мерчэнт, күрүне департаментизиниң чөвүлекчилери 2-ги Д. Макартур болгаш Г. Флегер кирип турар.

Англи төлээлерниң составында даштыкы херектер министри Г. Макмиллан, даштыкы херектер министриниң оралакчызы Д. Гаррисон, камгалал министерствозунуң төлээлекчизи контр-адмирал Г. Тринг кирип турар.

Францияның төлээлерин даштыкы херектер министри А. Пинэ баштаан. Төлээлерниң составында —Францияның ДХМ-ниң политиктиг департаментизиниң чиңгине директору Р. Де Маржери, Францияның ССРЭ-де элчини Л. Жокс, П. Барадюк болгаш Ж. Суту кирип турар.

Ортаакы-европа шагы-биле 16 шак турда, дөрт төлээлерниң кежигүннери чөвүлел залында чөвүлел хуралдың столунда боттарының олуттарын ээлеп алганнар. Төлээлерниң чөвүлекчилери болгаш экспертери база залга олуржуп турган.

Чөвүлел хуралдың киржикчилериниң чалаанын ёзугаар бирги хуралды А. Пинэ даргалаан. Ол Каттышкан Нациялар Организациязының европа килдизиниң директору А. Пельтиге сөс бээрге, КНО-нуң чиңгине секретарының мурнундан дөрт күрүнелерниң төлээлекчилеринге байыр чедирген.

Хуралдаар залче парлалга төлээлекчилерин 10 минутада киирген.

А. Пинэ ооң соонда чөвүлел хуралды ажыткан. Дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнарының министрлерге берген директивазынга дүштүр, чөвүлел хуралдың хүн айтырыында: Европаның айыыл чок чоруу болгаш Германия, чепсегленишкиннерни дүжүрери, чөөн болгаш барыын чүктерниң аразынга харылзааларны хөгжүдери —деп үш айтырыглар туруп турарын ол айыткан.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери хүннүң ол айтырыгларын, а ол ышкаш ажылдаарының чурумун бадылаан.

В. Молотов чөвүлел хуралдың мурнунда тургустунган айтырыгларны чугаалажып көөрүн даштыкы херектер министрлеринге чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралының берген директиваларының дугайында санал-оналдарны ниити солчурундан эгелээр деп саналдаан. Ол санал хүлээп алдынган.

Ооң соонда **А. Пинэ** медеглел кылып чүве чугаалаан.

Бодумнуң эге сөзүмнү биске дааскан онаалгаларга хамаарыштыр, база оларны күүседириниң байдалдарынга хамаарыштыр чамдык сагындырыглар-биле кызыгаарлаарын күзээн ийик мен—деп А. Пинэ чугаалаан. Бирги ээлчегде, биске дааскан харысалганы билир ужурлуг бис.

Ол дугайын канчап-даа утпас ужурлуг бис.

Бирги чергениң төөгүлүг ужур-дузалыг болуушкун болган июльдиң Женева чөвүлел хуралы бүгү делегейге кайгамчык улуг идегелдерни хайныктырган. Кижи төрелгетенниң салым-чолу дээш, чүс-чүс миллион кижилерниң салым-чолу дээш харысалганы чүктеп турар чазактар баштыңнары оларның ниити сорулгазы болза, шериг күжүн ажыглаарының кыжаныышкынын чайладыры болур деп чарлааннар.

Олар ол сорулгаларны доктаадып тургузары-биле кызыгаарлатынмаан. Олар болза, бистиң ажылывыстың үндезини болуп турар болгаш болдунгу дег шиитпирлерниң ниити шугуму тодаргайлатынып турар директиваларны тургусканнар. Ол тезистерни удуртулга болдуруп алгаш, бурунгаар шимчээрин болгаш таарымчалыг түңнелдерни чедип алырын олар биске дааскаңнар. Бистиң улустарывыстың чөгелин төтпес ужурлуг бис. Бистер ол-че улуг күзел-чүткүлдүг болгаш тура-соруктуг салыр ужурлуг бис. Ону канчаар чедип алырыл?

Мен бодаарымга, чазактар баштыңнарының тезистерин үндезилээш хөй чүүлдерни чедип ап болур. Чогуур айтырыгларның талазы-биле кызыгаарлалдыг программа тургустунган. Ол тодаргай айтырыгларга бистер база билдингир болгаш чогуур тода харыыны бээр ужурлуг бис.

Бүгү-ле айтырыгларны ам дораан шуптузун шиитпирлеп шыдавас бис. Ол айтырыглар кайгамчык улуг болгаш кончуг чугула. Ынчалзажок ол айтырыглар аажок тода тургустунган, ынчангаш бистиң чөвүлел хуралдарывыска чигелээшкинниң үүн чидирип шыдавас бис деп бодап турар мен. Ол фактыны доктаадып тургускаш, санал бериишкиннерин шиитпирлетинип шыдавас айтырыглар-биле сүржүрүнге ажыглаза чогуур.

Чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында кончуг нарын болуп турар айтырыгны шиитпирлээри бистен үр күженишкиннерни негеп турар. Ол талазы-биле дүрген болгаш ажыктыг кылдыр боттадып болгу дег бар саналдарны каттыштырарының аргазы-биле тодаргайлатынар чамдык баштайгы хемчеглер дугайты дугуржуп ап болур бис. Өске талазында, хүн чурумунуң бирги чүүлүнде айыттынган айтырыгны, тодаргайлаарга, Европаның айыыл чок чоруунуң болгаш Германияның дугайында айтырыгны дораан шиитпирлээринге, Германияны катап каттыштырарының болгаш айыыл чок чоруктуң системазының планын чогаадып кылырынга шаптыктаашкыннар чогу мырыңай илдең. Айтырыгны ынчаар шиитпирлевеске Германияны чедишкинниг каттыштырары болдунар аргажок болур. Ол дээрге, ындыг шиитпир хүлээп алдынары билек бүгү-ле дүрүм ёзугаар эрге-ажыктар барымдаалатынмайн баар дээни канчап-даа ол эвес.

Ийиги чугула чүүл. Бистиң тус бүрүвүстүң дүрүм ёзугаар эрге-ажыктарывыска таарышкан ындыг байдалдарны делегейге тургузары эргежок чугула. Туруп турар кандыг-бир байдалдардан карак чажырбайн, боттуг амыдыралдың бүгү талаларын бистерниң кичээнгейге алырывысты бистен боттуг чорук негеп турар. Тус бүрүзүнүң дүрүм ёзугаар эрге-ажыктарын барымдаалаары — чогум утказы-биле алырга, ол эрге-ажыктарны хүндүлээр дээни ол-дур, чүге дээрге ол эрге-ажыктар хевирлетинген. Тайбың болгаш тайбың кожа-хелбээ догуннаашкын оптуг аргалар-биле холбашкан болуп шыдавас.

Мындыг бодалдар-биле маңаа чедип келген-дир бис. Бистер боттарывыстың талавыстан Совет Эвилелиниң политиказының үндезилетинип турары философия-биле чөпшээрешпейн турар бис. Ынчалзажок Совет Эвилелиниң азы өске-даа улустарның аңаа хамаарыштыр эргелерин черле ындыг эвес дивейн турар бис. Ынчалзажок дипломатияны аңаа удур чепсек болдурарын бодавайн турар бис. Ийи талаларның чоокшулажыышкынын чедип алыр ужурлуг бис деп санап турар бис. Харылзааларны чымчадырын чедип алыр ужурлуг бис. Францияның чазаа хүн айтырыының улустар аразынга харылзааларны хөгжүдеринге хамаарышкан чүүлүн ынчангаш улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар. Барыын Европада айыыл турбушаан турда, айыыл чок чорукка хамаарыштыр алырга, Европаны каттыштырар дугайын чугаалап болбас. Өске талазында, Европаның янзы-бүрү кезектеринге экономиктиг болгаш гуманитарлыг харылзааларны калбартырын хандырза чогуур турган ийик. Каттышкан Европаны тургузарынче угландыр бурунгаар шимчеп болур. Ынчалзажок ол идеал бистен ам-даа ырак. Ынчалзажок француз чазак бодунуң политиказын Европаның амгы чарлыышкыны-биле тодаргайлатынып турар хемчээлдерге ол угланыышкынга канчаарга-даа боттандырып келген болгаш угландырып турар. Кады ажылдажылга бистиң идеалывыс болуп турар, ынчангаш бистер ол идеалды бүгү Европага нептередириниң идегелдерин ышкынмайн турар бис.

Бистер мында чугаалажыышкыннарны чорудар дээш тодаргайлаарга, деңэргелиг өңнүктер-биле кады тус бүрүзүнүң эрге-ажыктарынга таарышкы дег шиитпирлерни дилеп тывар дээш чыылган бис. Бир эвес бистер боттарывыстың талавыстан бистиң айыыл чок чоруувустуң болгаш бистиң бот-камгалалывыстың кол чүүлдериниң дугайты ажылдаарынга болгаш чугаалажыышкыннарны чорударынга белен эвес болзувусса, тус бүрүзүнүң эрге-ажыктарын кичээнгейге алыр арганы берги дег угаангыр хемчеглерни дилеп тывары-биле улам ыңай баар ужурлуг бис. Бистиң чугаалажыышкыннарывыста биске онаатынган харысалга хоозун чугаалардан, мегечи шиитпирлерден, тодаргайлаарга, шырыңмаланчак шиитпирлерден азы будулгаазынныг чоруктарга үндезилетинген ындыг шиитпирлерден ойталаарын база дагын бистен негеп турар. Ол айтырыг кончуг чугула, ынчангаш моральдыг алдарның бүгү негелделерин барымдаалаза чогуур. Ол алдар, корум-чурум бистиң сорулгаларывыска баараан болур кылдыр тургустунган турар ужурлуг, ынчангаш бистер таарымчалыг түңнелдерни чедип алыр бис дээрзинге бүзүреп турар мен.

Чүгле үш айларның мурнунда маңаа чүве чугаалап турган болгаш кайгамчык улуг энергиязы дээш бистиң шуптувустуң байыр чедирип туранывыс бедик хүндүткелдиг президент Эйзенхауэрге каш сөстерни чырыдып тураскаадырын меңээ чөпшээреп көрүңер. Ол аарыгга таварышкан, ынчалзажок аас-кежии болуп, ам сегип турар, ынчангаш бистиң ажылывыстың эгезинде президентиге бистиң ханы найыралывысты болгаш бүрүн сегип алырының күзелин илергейлээн бижикивисти чорудаалы деп саналдаар болзумза бистерниң шуптувустуң мурнувустан чугаалааным ол болур дээрзинге бүзүреп турар мен. Президент Эйзенхауэрге ол бижиктиң төлевилелин силерниң чөпшээрелиңер-биле чогаадып кылган мен. Мээң чогааткан текстим бо-дур:

«Францияның, Каттышкан хаан чериниң болгаш Совет Эвилелиниң даштыкы херектер министрлери маңаа, июль айда, дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнарының бирги хуралын силерниң даргалааныңар конференцияның үезинде оларга дааскан сорулгаларны боттандырар төлээде, силерниң чурттуңарның даштыкы херектер министри-биле чөвүлел хуралга чыылгаш, силерге боттарының байырын чедирип, силерни дүрген-не сегип алзын деп боттарының чаагай күзелдерин илергейлеп тур».

А. Пинэ бодунуң медеглелин доозары билек **Г. Макмиллан** сөс алган.

Дээрги дарга, бистиң чөвүлел хуралывыстың ажылынче шилчииринин мурнунда каш сөс чугаалаар аргалыг болуп, кончуг аас-кежиктиг болдум деп ол чугаалаан. Дээрги дарганың ол дугайты маңаа чугаалааны президент Эйзенхауэрниң аарыы бүгү Англияда, бүгү империяда эң ханы дүвүрээзинни хайныктырган, чүге дээрге, президентиниң тиилелгеге чедирип келген бистиң улуг баштыңчывыс болур, база дайын сөөлүндеги чылдарда бистиң доктаамал өңнүүвүс болур ийи дапкыр ролюн шуптувус билип турар бис. Ынчангаш президентиге чорудар деп силерниң саналдааныңар бижикке сеткилим ханызындан каттыжып турар мен.

Силерниң медеглелиңерге, силерниң кылганыңар ниити сагындырыгларга хөй-хөй чүүлдерни немептер мен деп бодавайн тур мен. Бүгү делегейге чаа-чаа идегелдерни хайныктырган июльда болган Женева конференциязынга ниити демдектерге илергейлетинген чүүлге долузу-биле каттыжып тур мен. Ынчангаш дөрт чазактарның баштыңнарының биске дааскаңы ажылче кирип турар бистерге дараазындагы каш неделяларда чүгле соруктуг кирипкчи эвес, харын кыйгырыг болур. Бистер болза, бистиң ажылывыска күзээшкинниң болгаш билчиишкинниң угаан-бодалын киирер ужурлуг бис. Түр таарымча чок чоруктарга холбаштыр эмин эртир дүвүревес азы кайы-даа хире берге моондактар турзажок оруувустан ойталавас ужурлуг бис. Барыын талакы күрүнелерниң болгаш Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң туруштарының аразында дыка улуг карышкактар барының ол фактызын барымдалаар ужурлуг бис, ынчалзажок ол карышкактарны кежилдир көвүрүг салып болурунга бүзүреп турар бис, ынчангаш ону таарымчалыг кылдыр чедип алырын күзеп турар бис. Великобританияның чазаа болгаш улузу, —нацияларның болгаш империяның кады ажылдажылгазынга шынчы болурунуң таңгыраан берген бүгү кижилерниң мурнундан чугаалап тур мен,—бистер шуптувус тайбыңны чедип алырын оралдажып турар бис.

Ооң соонда **В. М. Молотов** сөс алган. Президент Эйзенхауэрге эң дүрген сегизин деп күзелдерни чорудар дугайты саналга Совет төлээлерниң мурнундан ол шуут каттышкан. Совет чазак болза, бодунуң улузунуң сеткил-сагыжын илергейлевишаан, дээрги Эйзенхауэрниң дүрген сегииринге хамаарыштыр ол күзелдерни болгаш бүзүрелди илергейлеп келген деп В. М. Молотов чугаалаан. Дээрги Эйзенхауэрниң кадыы экижип турар дугайты медээлерге ам өөрүп турар бис, ынчангаш ооң бо талазы-биле дүрген чедишкиннерлиг болурунга идегеп турар бис, чүге дээрге бүгү делегейде ооң күженишкиннери кайы хире бедик үнелетинип турарын билир бис.

Ооң соонда В. М. Молотов медеглел кылып чүве чугаалаан. (Медеглелдиң текстизи бистиң солунувустуң бөгүнгү номеринде парлатынган).

Д. Даллестиң ооң соонда чүве чугаалааш, медеглээни болза:

Дээрги дарга, дээрги министрлер, харысалганың аар-берге үүргези-биле мында ужуражып келген-дир бис. Июль айда бистиң чазактарывыстың баштыңнары быжыг тайбыңны болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадыр чорукту чедип алырын оралдажып турарын маңаа медеглээннер. Ону чедип алыр төлээде, үш айтырыгларның талазы-биле бистиң санал-оналдарывысты чөпшээрештирер ужурлуг бис. Ооң-биле кады чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралы ол сорулгаларны чедип алырының аргаларының дугайында ханы чөрүлдээлерни илергейлээн. Бистиң чазактарывыстың тус бүрүзү амгы байдал быжыг тайбыңга таарымчалыг үндезин болбайн турар деп чүвени хүлээп турар. Ооң-биле кады чазак бүрүзү өскерлиишкиннер ооң айыыл чок чоруун баксырадыптар ийне дээш сагыш човап база айыылзыныш турар. Ол черле билдингир. Дүшкүүрлүг чоруктарның бары болгаш бүзүрежир чоруктуң чогу белен чайлатынмас ханы дазылдарлыг. Бистер бир-ле болза, бүзүрежир чорукту катап тургузар дем каттыштырган улуг хөделиишкиннер-биле бурунгаар баар, бир-ле болза, келир үе эрткен үеге чүгле дөмейлешкек болур эвес, харын-даа эрткен үезинге дөмейлээрге ооң дора болуп болгу дег үеже баргы дег берге үеде келген бис. Хүн айтырыының үшкү чүүлү ол айтырыгның алыс бүдүжүн көргүзүп турар.

Бирги ээлчегде Германияның айтырыынче кирип турар-дыр бис. Германияның чарлыышкыны чөптүг эвес аар-берге чорук болгаш будулгаазынныг чоруктарның үнер дөзү деп чүвени бистер шупту хүлээп турар бис. Германия хостуг соңгулдаларга үндезилээш катап каттышкан турар ужурлуг деп чүвеге бистер шупту чөпшээрежип турар бис. Амгы үе-чадада Германияның катап каттыжыышкынын чедип алыр төлээде ол хемчег бистиң айыыл чок чоруувусту баксыратпас ужурлуг дээрзинге бистер шуптувус бүзүрээн турар ужурлуг бис. Каттышкан Штаттар ол эргежок чугула чүүлдү хүлээп көрбүшаан, герман катап каттыжыышкын-биле холбаалыг бүзүредилгелерге, магадылалдарга, герман милитаризминиң катаптаашкынының аргазын болдурбазы деп магадылалдарга каттыжарынга белен. Мен бодаарымга, ол медеглелдер Совет Эвилелиниң эрге-ажыктарын кииришпирбишаан, бүгүделерге айыыл чок чоруктуң бүгү-ле дүрүм ёзугаар эрге-ажыктарын барымдаалап турар болгаш шагда-ла чедип алдынган турар ужурлуг катап каттыжыышкынның дүрген чедип алырынче кирер арганы биске бээр ужурлуг.

Ийиги айтырыг —чепсегленишкиннерни дүжүрери. Бо айтырыг база-ла ындыг байдалды тургузуп турар. Чепсегленишкиннерниң амгы деңнели болза, янзы-бүрү улустарга аар-берге үүрге болуп турар болгаш чепсегленишкиннерни чүгле камналганың хемчээ кылдыр кызырар ужурлуг эвес, харын айыыл чок чорукту хандырарынче угланган чепсегленишкиннер херек кырында дайынга чедирип болур деп чүвени бистер шупту миннип турар бис. Ынчангаш чедишкиннерни чедип алыры чүгле чепсегленишкиннерни кызырарының эргежок чугулазын бистерниң дугуржуп алырывысты эвес, харын база дугурушкунган кызырылга херек кырында магадылатынган турарын негеп турар. Ол магадылал чокка бистиң чаңгызывыстаа дугурушкунган кызырыышкынны сагыш амыр чорудуп болур деп санавас. Моон ужурундан Каттышкан Штаттар, Каттышкан хаан чери болгаш Франция чепсегленишкиннерни ёзулуг дүжүрериниң эргежок чугула чүүлү кылдыр инспекцияның болгаш контрольдуң таарымчалыг системазының эргежок чугулазын шудургузу-биле онзалап демдеглеп келген. Планнарны солчур дугайында болгаш агаардан чурук тыртыржыр дугайында Эйзенхауэрниң саналы ол талазы-биле чедишкиннерге чедирип келир ужурлуг байдалды тургузар ужурлуг.

Харылзааларны хөгжүдер дугайында — үшкү чүүлге хамаарыштыр бистерниң аравыска харылзааларны калбартыры кайы-кайызын билчир чорукту хөгжүдеринге идиг берип болур дээрзинге шупту чөпшээрежип турар бис, ынчалзажок, бир эвес ооң-биле кады айыыл чок чоруктуң бүгү бодалдары бүрүнү-биле херекке алдынмастап туруп бээр болза, дораан хемчеглер алырын манап болбас. Ынчангаш бистер бирги ээлчегде бир талазында айыыл чок чорук-биле шуут холбаалыг эвес, ынчалзажок өске талазында бистерниң кайы-кайывыска ажыкты берзин дээш ындыг айтырыгларны көөр ужурлуг бис.

Каттышкан Штаттар бо чөвүлел хуралга ол айтырыгны боттуг шиитпирлээриниң бүгү-ле болдунгу дег аргаларын шыдамык өөрениириниң херээнге бердинген. Ол сагыш бодалга өскелер-даа база каттыжар боор дээрзинге идегеп турар бис. Ол айтырыглар талазы-биле янзы-бүрү санал-оналдарлыг болур бис, ынчангаш Совет Эвилелиниң дүрүм ёзугаар сагыш салыышкынын барымдаалап көөрүн оралдажыр бис. Ол саналдар бирги ээлчегде герман катап каттыжыышкынга хамаарышпышаан, амгы айыыл чок чорукту баксыратпас, харын ону экижидер, күштелдирер болгаш туруштуг эвес база дүшкүүрлүг чоруктарның үнер дөстерин чайладыр дээш амгы байдалдарны барымдаалап көөр апаар. Совет Эвилели ол айтырыгларны черле хандыр өөренип көөр дээрзинге идегеп турар бис. Ол дугайын маңаа мээң чугаалааным идегелдер, сагыш-сеткили мында бистерниң-биле кады президент Эйзенхауэрниң идегелдери болуп турар, ынчангаш ооң дугайында силерниң сагыш салыышкыныңарны кончуг бедииг-биле үнелеп тур мен. Ол бодунуң аарып турарының үезинде безин бистиң мында чугаалажып турарывыс айтырыгны ийи удаа чугаалажып көрген болгаш бистиң ажылывыстың дугайында медеглелди база кылган.

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралында совет төлээлерниң парлалга конференциязы

ЖЕНЕВА. Октябрь 26-да парлалга конференциязынга дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралында совет төлээлерниң төлээлекчизи Л. Ф. Ильичев ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтуң Герман Демократтыг Республиканың Президентизи В. Пик-биле болгаш ГДР-ниң Премьер-Министри О. Гротеволь-биле Берлинге болган беседазының дугайын журналистерге дыңнаткан. Германияны катап каттыштырар айтырыгны кииpбишаан, өске-даа айтырыглар-биле бир ден кылдыр Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын тургузар дугайында айтырыгга ССРЭ-ниң чазааның болгаш ГДР-ниң чазааның үзел-бодалдарының чаңгыс аайын беседа көргүскен деп Ильичев демдеглээн.

Корреспондентилерниң бирээзиниң айтырыынга харылаавышаан Ильичевтиң демдеглээни болза, чөвүлел хуралга чугаалажыр болгаш Женева аэродромунга В. М. Молотовтуң медеглелинде айтырыгларның чуруму даштыкы херектер министрлеринче дөрт күрүнелерниң чазактар баштыңнарының директиваларында айтырыгларының чурумунга шуут дүгжүп турар.

(СЭТА).

Вьетнамның Демократтыг Республиказында

ХАНОЙ. Катап тургузуушкунга болгаш тудуушкунга Вьетнамның Демократтыг Республиказының ажылчы чоннарының чедиишкиннериниң дугайын Вьетнамның информация агентилели дыңнадып турар. Чер реформазын чорудары кодээде үргүлчүлеп турар. Чоокта чаа Фу-то можунуң № 17 кодээ суурларынга ийи муң ажыг тараачыннарның өг-бүлелери боттарынга черни алган. Үерлээшкиннерни болдурбас база суггарылга тудугларын тургузар талазы-биле ажыл калбак фронтулуг чорутунуп турар. Вьетнамның соңгу талазында плотиналарны быжыглаары доозулган. Улустуң чазааның кыйгырыын ёзугаар тараачыннар боттарының кол кодээ ажыл-агый культуразы болур рис тарылгазын калбартып турар. Бо чылын ристиң күскү тарылгазының планы 50 хуу ажыр күүсетинген.

Вин-Диен—Нам-Динь демир оруунуң тудуушкуну чедиишкинниг чоруп турар. Магистрал салыышкынын хуусаа бетинде доозар деп хүлээлгени аныктар бригадазы алган. Эрик кыдыының районнарында дүс ажылдап кылырының ажылдары катап тургустунуп турар. Тускай медээ ёзугаар алырга, Нам-Динь можуга дүс тывыжы эрткен чылдың деңнелинден 10 хуу өскен. Нге-Ап можуга 30 хуу өскен. Чурттуң улуг Хайфоннуң цемент заводун ажыглалга кирер талазы-биле белеткел ажылы чорутунуп турар. (СЭТА).

Кореядан кыдат улустуң эки-турачыларының дивизияларын үндүрүп турары

ПХЕНЬЯН. Кореяның Төп телеграф агентилелиниң дыңнадып турары болза, Кореядан кыдат улустуң эки-турачыларының алды дивизияларын үндүрери доозулган. Синыйчжунуң кызыгаар пунктузун дамчыштыр төрээн чуртунче бар чыдар кыдат улустуң эки-турачыларын сөөрткен сөөлгү состав эрткен.

Октябрь 10-дан 26-га чедир үениң иштинде Кореядан 63257 шериг кижилерни үндүрген, 1568 улуг бооларны, база ол ышкаш өске-даа боо-чепсекти болгаш ок чемзекти үндүр сөөрткен.

Кореяга тайбыңчыдылганы тургусканының соонда ниитизи-биле Соңгу Кореядан кыдат улустуң эки-турачыларының 19 дивизияларын үндүрген.

(СЭТА).

Англи парламентиниң ажылының катап эгелээнинге

ЛОНДОН. Октябрь 25-те англи парламент бодунуң ажылын катап эгелээн.

Тайбың камгалалының англи комитединиң кыйгырыын ёзугаар тайбың талалакчыларының чер-чер организациялары боттарының соңгулда округтарындан соңгуурган парламент кежигүннеринге ужуражыры-биле Лондонче төлээлер чоруткан. Эртенден эгелээш найыслалче Англияның, Шотландияның болгаш Уэльстиң бүгү-ле черлеринден муң-муң төлээлер кээп эгелээн. Олар Англияның чүс-чүс муң бөдүүн кижилериниң негелде бижиктерин болгаш чагааларын эккеп турганнар. Дүъш үезинде парламент бажыңының чанынга кончуг узун ээлчег тургустунган. Төлээлер шоолуг улуг эвес бөлүк-бөлүк болуп алгаш, парламентиниң бажыңынче кирип турганнар, олар аңаа боттарының депутаттары-биле чугаалажып турганнар.

Бөдүүн англичаннарны дүвүредип турар кол айтырыг болза, тайбың дугайында айтырыг болуп турар. Англия болза, бүгү чурттар-биле найыралдыг харылзааны хөгжүдери, Женеваның сагыш-бодалынга улустар аразының кады ажылдажылгазын быжыглаары эргежок чугула деп төлээлер демдеглээннер. Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралының чедиишкиниг болурун олар изиин-биле күзеп турар. Боттарының саналдарынга Совет Эвилели-биле найыралды быжыглаарының политиказын деткиринче, чөөн чүк-биле барыын чүктүң аразынга салыглажыышкынны калбартырын чедип алырынче, чепсегленишкинни дүжүрер айтырыг талазы-биле дугуржулганы чедип алырын негээринче парламент кежигүннерин төлээлер кыйгырганнар.

(СЭТА).

Япон пөс-таавычыларның ажыл соксадыышкыны

ТОКИО. Киода Цусин агентилелиниң дамчыдып турары-биле алырга, пөс-таавының 10 улуг компанияларының хөвеңсаазын пөстер кылыр фабрикаларының 140 муң ажылчыннарының ажыл соксадыышкыны Японияда алды хүн үргүлчүлеп турар. Ажылчыннар ажыл төлевирин улгаттырарын негеп турарлар. Ажыл соксатканнар-биле эп-сеткил каттыжыышкынны кылып, айытынган 10 компанияларның чиг-эт болгаш белен продукциязын сөөртүрүнден ойталаан далайжыларның профэвилелиниң 113 муң кежигүннери ол ажыл соксадыышкынында кирип турар болганындан ук ажыл соксадыышкыны улам-на шыңгыы характерлиг болуп турар деп парлалга дыңнадып турар.

(СЭТА).

Багдаттың шериг пактызынга каттыжарындан Иордания дадагалзаан

БЕЙРУТ. Аммандан «Дейли стар» деп ливан солуунуң корреспондентизиниң дыңнатканы-биле алырга, багдат пактызынга Иорданияның чазаа доп-дораан каттыжар саналды Иорданияның чазаанга Англияның чазаа киирген.

Иорданияның премьер-министри Саид Эль-Муфти ол саналды хүлээп албаан, Иорданияның ындыг янзылыг пактыга каттыжары чурттуң национал эрге-ажыктарынга удур болур ийик деп Амманда англи элчинге медеглээн деп солуп бижип турар. Иордания багдад пактызынга каттыжарын чөпшээрээриниң орнунга, ажылымдан дүрген дүжүп бээр апаар мен деп Саид Эль-Муфти чугаалаан.

(СЭТА).

Египеттен чоруурун Каирде америк шериг-далай аттешезинге саналдаан

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Египеттиң даштыкы херектер министерствозунуң төлээлекчизиниң медеглээни болза, Каирде америк шериг-далай аттешезиниң Египеттиң ат-алдарын дорамчылап чүве чугаалааны-биле холбаштыр ооң чурттан үнүп чоруурун аңаа египет чазак саналдаан.

(СЭТА).

Кызыл хоорайның чемпиону дээш

Шыдыраа талазы-биле бо чылын Кызыл хоорайның чемпиону ат дээш шыдыраа маргылдаазы үргүлчүлеп турар. Бирги чер дээш маргылдаа салыышкын бүрүзүнде чидигленип турар. Маргылдааның 5-ки салыышкынының түңнелинде бирги разрядтың шыдыраачылары Ламаш-оол (башкы институду), Беркович (областың харылзаа эргелели) болгаш ийиги разрядчы Аранчын (эртем-шинчилел институду) олар мурнап чоруп турарлар.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ; Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизиниң — 3—88, харысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, кодээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистериниң база бухгалтерияның 3—65.

ТС—02337

Культура эргелелиниң типографиязы.